

ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง
อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ผกามาศ รินรักษา

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
กลุ่มวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
พฤษภาคม 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ ผกามาศ รินรักษา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

.....ที่เขียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

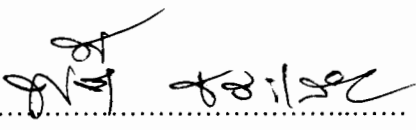
คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

..........ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุปราณี ชรรณพิทักษ์)

..........กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กิจชุต ไกรवास)

.....ที่เขียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.... คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนีย์ ธารเสนา)

วันที่...26...เดือน.....พฤษภาคม.....พ.ศ....2559.....

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการจัดทำงานนิพนธ์ ที่ท่านได้กรุณาใช้เวลาในการให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนงานนิพนธ์สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงกราบขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองเหียง ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบพระคุณบิดา มารดาของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุน ในทุกๆด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

คุณค่าและคุณประโยชน์จากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแก่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขต ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ผกามาศ รินรักษา

57930130: กลุ่มวิชา: การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน; รป.ม (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน)

คำสำคัญ: ความรู้/ ทักษะ/ พฤติกรรม/ การจัดการขยะมูลฝอย/ ตำบลหนองเหียง/

อำเภอพนัสนิคม

พจนานุกรม: ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบล
หนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (KNOWLEDGE, ATTITUDES, AND BEHAVIOUR
ON WASTE MANAGEMENT IN NONGHIENG SUB-DISTRICT, AMPHUR

PHANATNIKOM, CHON BURI PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: เทียนแก้ว

เยี่ยมสุวรรณ, ปร.ด. 90 หน้า. ปี พ.ศ. 2559

การศึกษา เรื่อง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบล
หนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะและพฤติกรรม
เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
และหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในตำบล
หนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ คราวเรือนในเขตตำบลหนองเหียง
จำนวน 150 คราวเรือน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามจำนวนคราวเรือนในหมู่บ้านจากคราวเรือน
ในตำบลหนองเหียง ทั้งหมด 4,121 คราวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา และใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของ Person
(Person correlation coefficient) ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ใน
ระดับความรู้ระดับสูง ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน พบว่า มีทัศนคติ
เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับดีมาก และโดยภาพรวมประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับ
การจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับดีมาก จากการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับ
การจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ระดับน้อยและทัศนคติเกี่ยวกับ
การจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ส่วนความรู้การจัดการ
ขยะมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการจัดการขยะมูลฝอย

57930130: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT; M.P.A.

(PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)

KEYWORDS: KNOWLEDGE/ ATTITUDES/ WASTE MANAGEMENT/ NONGHIENG

SUB-DISTRICT/ AMPHUR PHANATNIKOM

PHAKAMAS RINRAKSA: KNOWLEDGE, ATTITUDES, AND BEHAVIOUR ON WASTE MANAGEMENT IN NONGHIENG SUB-DISTRICT, AMPHUR PHANATNIKOM, CHON BURI PROVINCE. ADVISOR: TIENKAEW LIEMSUWAN, Ph.D. 90 P. 2016.

The purpose of this study was to examine a level of knowledge, attitudes, and behavior on waste management among people living in Nonghieng Sub-district, Amphur Phanutnikom, Chonburi Province. The subjects participating in this study were people from 150 households, recruited by a stratified sampling technique out of 4,121 households. The instrument used to collect the data was a questionnaire. The descriptive statistical test and Pearson Product Moment Correlation Coefficient were administered to test the hypotheses.

The results of this study revealed that the level of knowledge on waste management among people was found at a high level. Also, the subjects expressed a very good level of attitudes and behavior on waste management. There was a positive and low relationship between knowledge and behavior on waste management at a significant level of .05. In addition, a positive and moderate level of relationship was found between attitudes and behavior on waste management at a significant level of .01. Finally, there was no relationship between knowledge and attitude toward waste management.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย.....	7
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ.....	25
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้.....	28
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	35
ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
ประชากร.....	48
กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	49
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
เกณฑ์การแปลผล.....	52
4 ผลการศึกษา.....	54
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	55
ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคมจังหวัดชลบุรี.....	57
ตอนที่ 3 ทักษะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี.....	59
ตอนที่ 4 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี.....	63
ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการ ขยะมูลฝอย ในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี.....	68
ตอนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	69
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	70
สรุปผลการศึกษา.....	70
การอภิปรายผลการศึกษา.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	74
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	82
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	90

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1	กลุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบสัดส่วน..... 49
4-1	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง..... 55
4-2	ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี..... 57
4-3	ค่าร้อยละ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี..... 59
4-4	ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการลดขยะมูลฝอย..... 59
4-5	ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการนำกลับมาใช้ใหม่..... 60
4-6	ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย..... 61
4-7	ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้าน..... 63
4-8	พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการลดขยะมูลฝอย..... 63
4-9	พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการนำกลับมาใช้ใหม่..... 65
4-10	พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย..... 67
4-11	พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้าน..... 68
4-12	ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี..... 68
4-13	ผลการทดสอบสมมติฐาน..... 69

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ขยะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ปัญหาขยะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนและภาคธุรกิจต่าง ๆ รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ ปัญหาขยะและปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการจัดการขยะมีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้นเนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นทุกปี แต่การจัดการขยะของประเทศยังมีข้อจำกัดในการบริหารและการดำเนินงานอยู่หลายประการ โดยเฉพาะในการจัดตั้งศูนย์จัดการขยะรวมและมีระบบการจัดการที่ครบวงจรเพื่อการแก้ไขปัญหาในระยะยาวบางแห่งนอกจากมีปัญหาในเรื่องการบริหารแล้วยังได้รับการต่อต้านจากประชาชน ปრაการณัฒขะลันเมืองเป็นผลจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจบริ โภคนิยมสะท้อนปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทำให้ชุมชนปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตจากเดิมที่เคยบริโภคอาหารที่หาได้ตามธรรมชาติ พืชผักผลไม้เริ่มที่จะถูกแปรรูปเปลี่ยนไปเป็นอาหารที่บรรจุหีบห่อจากพลาสติกที่เคยปรุงอาหารเองก็เปลี่ยนไปหาซื้ออาหารสำเร็จรูปที่ต้องมีการบรรจุหีบห่อใส่ถุงพลาสติกและนำมาบริโภคอย่างสะดวกสบาย นอกจากนั้น ยังเปลี่ยนวิธีการผลิตพืชอาหารจากการใช้ปุ๋ยธรรมชาติมาใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืชทำให้มีเศษวัสดุหรือสิ่งที่เป็นพิษหลงเหลือปะปนอยู่กับสภาพแวดล้อมและธรรมชาติสิ่งเหล่านี้เป็นขยะของเสียที่จะทำให้เกิดมลพิษต่อชุมชน อาทิ การนำขยะของเสียไปทิ้งริมแม่น้ำลำคลองหรือที่สาธารณะการเผาเศษใบไม้ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันการขุดหลุมฝังกลบอย่างไม่ถูกวิธีทำให้เกิดการปนเปื้อนลงสู่แม่น้ำส่งกลิ่นเหม็นเป็นที่เพาะพันธุ์ของเชื้อโรครวมถึงปัญหาการทิ้งขยะจนกลายเป็นกรณีพิพาทระหว่างครัวเรือนและชุมชน ปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของชุมชนและลุ่มน้ำปัญหาขยะชุมชนจึงนับวันทวีความรุนแรงมากขึ้นหากประชาชนแก้ไขปัญหการจัดการขยะเพียงที่ปลายเหตุ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2545)

การจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะค่อยลงไปด้วย ขยะในชุมชนเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ทุกชุมชนต้องประสบ การนำขยะไปทิ้งยอมไม่ให้เกิดประโยชน์ใด ๆ บางครั้งอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยนับวันแต่จะเพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกปีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากชุมชนทั่วประเทศในปีพ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศจากองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน

7,782 แห่ง มีปริมาณรวม 26.77 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2555 2 ล้านตัน โดยขยะมูลฝอยร้อยละ 46 มาจากองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ร้อยละ 38 มาจากเทศบาล และร้อยละ 16 มาจากกรุงเทพฯ จากขยะมูลฝอยปริมาณ 26.77 ล้านตัน แบ่งเป็นปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดแบบถูกต้อง จำนวน 7.2 ล้านตัน (ร้อยละ 27) ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง 6.9 ล้านตัน (ร้อยละ 26) ปริมาณขยะที่ไม่ได้เก็บขนทำให้ตกค้างในพื้นที่ 7.6 ล้านตัน (ร้อยละ 28) และปริมาณขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ 5.1 ล้านตัน (ร้อยละ 19) (กรมควบคุมมลพิษ, 2557) ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ แต่การจัดการทั้งทางด้านการจัดเก็บและการทำลายขยะมูลฝอยยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงทำให้มีขยะมูลฝอยตกค้างไม่ได้รับการจัดเก็บและการกำจัดอย่างไม่ถูกลักษณะจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นและคาดการณ์ว่าจะมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นในอนาคตส่งผลให้สิ้นเปลืองงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บด้านขยะมูลฝอยเป็นจำนวนเงินที่สูงขึ้นซึ่งจะต้องเพิ่มงบประมาณเพิ่มบุคลากรวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยดังนั้นการพัฒนาและการให้ประชาชนมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะลดปริมาณขยะและแบ่งเบาภารกิจของภาครัฐได้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2547)

สำหรับวิธีการจัดการขยะวิธีการหนึ่ง คือ การดำเนินการเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ภายใต้หลักการ 3R: Reduce (ลดการใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) Recycle (การแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่) มีความหมายต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนส่งเสริมไปสู่การสร้างคุณค่าในการมีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนซึ่งมีความสอดคล้องกับการดำรงชีพตามวิถีแห่งเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยิ่งอย่าง ไรก็ดี การจัดการขยะชุมชนยังมีข้อจำกัดอยู่มากทั้งด้านงบประมาณสถานที่อุปกรณ์บุคลากรและที่สำคัญคือ ประสิทธิภาพของการจัดการดูแลให้ระบบกำจัดขยะดำเนินการได้อย่างสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ทำให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตัวอย่าง เช่น การหาพื้นที่ใหม่เพื่อรองรับการกำจัดขยะระบบฝังกลบแบบเดิมจะได้รับการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่และผู้อาศัยบริเวณใกล้เคียงทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งติดตามมาอย่างต่อเนื่องแม้ว่าการแก้ไขปัญหาเป็นรูปธรรมมากขึ้นเมื่อมีการรวมกลุ่มของท้องถิ่นเพื่อสร้างศูนย์กำจัดขยะและเน้นการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะความร่วมมือจากพื้นที่ปกครองระดับเทศบาลหรือองค์กรบริหารส่วนตำบลควรมีนโยบายชัดเจนและระบบจัดการที่ดีที่สำคัญคือต้องยอมรับความจริงว่าชุมชนจำเป็นต้องร่วมแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนด้วยความเต็มใจจากการรวมพลังของสมาชิกทุกคนในชุมชนเพราะปัญหาขยะไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้งบประมาณเพื่อจัดหาเทคโนโลยีในการกำจัดขยะเพียงอย่างเดียว (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2545)

สำหรับพื้นที่ตำบลหนองเหียงซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของประชากรในหมู่บ้านต่าง ๆ จึงมีส่วนทำให้ขยะมูลฝอยจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ตำบลหนองเหียงมีการจัดการขยะโดยมีการเช่าบ่อฝังขยะในงบประมาณเดือนละ 30,000 บาท แล้วจึงกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีแบบฝังกลบในพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้ด้วยรถแบคโฮ นอกจากนี้ได้มีการให้การศึกษาอบรมชี้แจงแก่ประชาชนให้เข้าใจในพิษภัยและอันตรายอันเกิดจากขยะมูลฝอยทั้งในด้านการเก็บขนการจัดเก็บการกำจัดปัญหาขยะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของประชาชนทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาขยะแก่ที่การกระทำของประชาชนเพราะหากสมาชิกชุมชนให้ความสนใจต่อปัญหาขยะร่วมตระหนักรับรู้ถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทุกภาคส่วนควรได้เรียนรู้ร่วมกันด้วยการ “เข้าใจเข้าถึงและพัฒนา” จะหาทางป้องกันปัญหาที่ต้นเหตุได้มากกว่าแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุการเริ่มต้นสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่สมาชิกทุกระดับร่วมแรงร่วมใจเพื่อลดปริมาณการผลิตขยะอย่างต่อเนื่องเรียนรู้การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและระดมพลังการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานที่หลากหลายเพื่อร่วมมือกันจัดการขยะชุมชนได้อย่างครบวงจร (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2545)

จากสภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในตำบลหนองเหียง ดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาถึงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าอยู่ในระดับใด และ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กันหรือไม่อย่างไร ในการปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

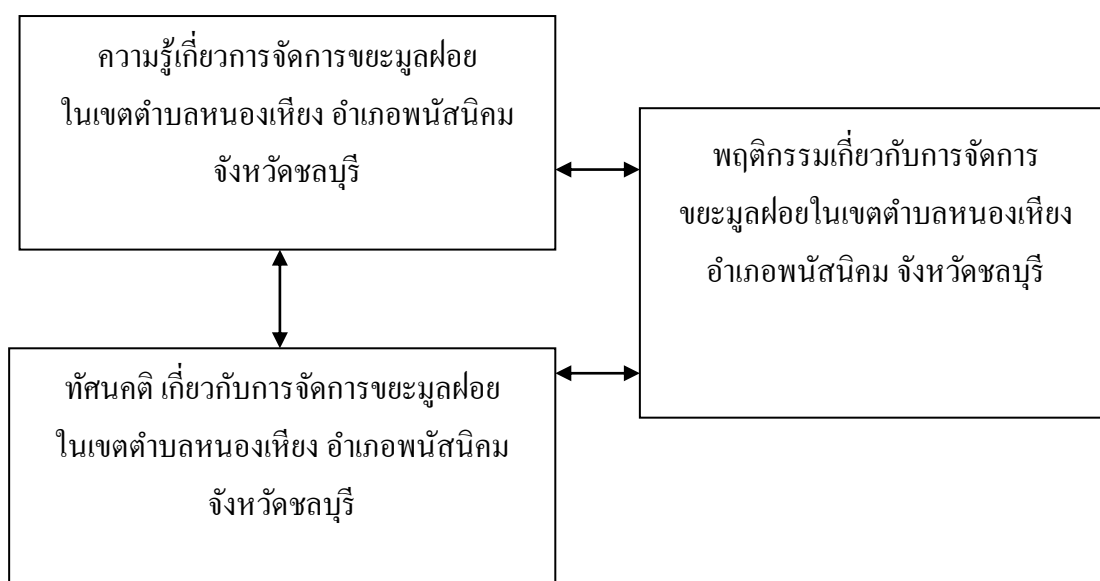
1. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคมจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง มีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
3. ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม Schwartz (1975) ผู้วิจัยได้นำรูปแบบความสัมพันธ์และได้นำแนวคิดการจัดการขยะตามหลัก 3R ประกอบด้วย การลดการเกิดขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่และการคัดแยกขยะมูลฝอย มากำหนดกรอบแนวคิด ดังกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คาดว่าได้ทราบถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
2. คาดว่าข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ที่มีอยู่เดิมให้กับผู้ที่ศึกษาความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
3. คาดว่าผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ คริวเรือนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 13,704 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง, 2559)

ขอบเขตในด้านเนื้อหา

งานวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่และด้านการคัดแยกขยะ

ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

การวิจัยเรื่องดังกล่าว ทำการวิจัยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 16 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านหนองเหียง, หมู่ที่ 2 บ้านหนองสำโรง, หมู่ที่ 3 บ้านหนองประดู่, หมู่ที่ 4 บ้านแปลงเกตุ, หมู่ที่ 5 บ้านหนองยาง, หมู่ที่ 6 บ้านโพธิ์สำเภา, หมู่ที่ 7 บ้านหนองตามิตร, หมู่ที่ 8 บ้านหนองข่า, หมู่ที่ 9 บ้านสระคลอง, หมู่ที่ 10 บ้านหนองไผ่แก้ว, หมู่ที่ 11 บ้านเนินหิน, หมู่ที่ 12 บ้านหนองสังข์, หมู่ที่ 13 บ้านไร่เสธร์, หมู่ที่ 14 บ้านเขาอานวยสุข, หมู่ที่ 15 บ้านหนองเม็ก, หมู่ที่ 16 บ้านแปลงเสื่อครูด

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เริ่มศึกษา 10 มกราคม พ.ศ. 2559-18 พฤษภาคม พ.ศ. 2559

นิยามศัพท์เฉพาะ

ขยะหรือมูลฝอย หมายถึง เศษกระดาษเศษผ้าเศษอาหารเศษสินค้าเศษวัสดุungพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหารแล้วมูลสัตว์ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนนตลาดที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น แลหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อมูลฝอยมีพิษ หรืออันตรายจากชุมชน หรือคร้วเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช่แล้วของโรงงาน ซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ว่าด้วยโรงงาน

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง วิธีการหรือรูปแบบในการจัดการกับขยะมูลฝอย ทำให้ขยะมูลฝอยหมดไปจากที่พักอาศัยเป็นการดูแลความสะอาดภายในที่พักอาศัยโดยมีรูปแบบ ดังนี้ ได้แก่ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ และด้านการคัดแยกขยะ

การลดการเกิดขยะมูลฝอย หมายถึง วิธีการพยายามลดขยะมูลฝอยให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยลดจากแหล่งกำเนิด เช่น เลือกรับใช้หรือซื้อสินค้าที่ใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์น้อยที่สุดการไม่สนับสนุน และซื้อสินค้าประเภทใช้ได้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง การรู้จักคัดแปลงการซ่อมแซมใช้วัสดุอุปกรณ์ อย่างประหยัดและคุ้มค่า

การนำกลับมาใช้ใหม่ หมายถึง กระบวนการใช้ซ้ำ การซ่อมแซมกลับมาใช้ใหม่ และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

การคัดแยกขยะมูลฝอย หมายถึง วิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ใช้หลักการแยก ขยะมูลฝอยบางประเภทออกจากขยะมูลฝอยชุมชน ได้แก่ การคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นประเภท ขยะมูลฝอยแห้ง ขยะมูลฝอยสลายตัวง่าย ขยะมูลฝอยทั่วไป และของเสียที่เป็นอันตราย

พฤติกรรมจัดการขยะ หมายถึง การกระทำในการลดการเกิดขยะการนำขยะกลับมาใช้ใหม่การคัดแยกขยะการเก็บรวบรวมและกำจัดขยะ

ความรู้ หมายถึง ความเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะซึ่งอาจจะรวมไปถึงความสามารถ ในการทำสิ่งนั้นไปใช้เพื่อเป้าหมาย

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกของบุคคลมีต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมอันมีแนวโน้มที่จะให้บุคคลแสดง ปฏิกริยา และกระทำต่อสิ่งนั้น ๆ

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองของมนุษย์ต่อสถานการณ์หรือ สิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ทั้งที่สามารถสังเกตได้และไม่สามารถสังเกตได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง มีแนวคิดและทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม
5. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ความหมายของขยะมูลฝอย

“ขยะมูลฝอย” มักจะมีคำสองคำที่อยู่คู่กันคือ คำว่า “ขยะ” และคำว่า “มูลฝอย” คำว่า “มูลฝอย” มักจะถูกใช้เป็นคำที่เป็นทางการแต่เนื่องจากเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางทำให้มีผู้ใช้คำอื่น ๆ แทนคำว่า “มูลฝอย” เป็นอันมากอาทิคำว่า “ขยะ” “ขยะมูลฝอย” “กากของเสีย” แต่โดยทั่วไปชาวบ้านไม่ใช้คำว่า “มูลฝอย” เหมือนทางราชการแต่จะใช้คำว่า “ขยะ” แทน (สมนึก ชัชวาลย์, 2543) ในขณะที่กรมควบคุมมลพิษ (2547) ให้ความหมายของ “ขยะหรือมูลฝอย” (Solid waste) หมายรวมถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหารเศษสินค้า เศษวัตถุถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เศษมูลสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายรวมถึงมูลฝอยที่ติดเชื่อมูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน ยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช่แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน และ (อำนาจ เจริญศิลป์, 2543) ได้ให้ความหมายของขยะมูลฝอย ว่าคือเศษของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์และ (เกรียงศักดิ์ อุดมสิน โรจน์, 2537) ให้ความหมายของการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง หลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเก็บขยะชั่วคราวไว้ในภาชนะการรวบรวมขยะมูลฝอยการขนถ่ายและการขนส่งการแปลงรูปของขยะมูลฝอยและการกำจัดขยะมูลฝอยโดยจะคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดในทางสุขอนามัย ดังนั้น ความรู้และ

ความเข้าใจระบบการจัดการขยะมูลฝอยจะสามารถช่วยให้มีการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพสูงและถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าขยะและมูลฝอยมีความหมายเหมือนกัน แต่มีชื่อเรียกต่างกันในภาษาที่เป็นทางการมักเรียกว่า “มูลฝอย” ส่วนภาษาที่ไม่เป็นทางการ มักเรียกว่า “ขยะ” บางครั้งก็เรียกรวมกันว่า “ขยะมูลฝอย” ซึ่งมีความหมายเหมือนกัน

องค์ประกอบและการจำแนกขยะ

เทวัญ พัฒนาพงศ์ศักดิ์ (2540) ได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อองค์ประกอบและปริมาณของขยะมูลฝอยและความสำคัญในการพิจารณาองค์ประกอบขยะมูลฝอยที่มีต่อกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยไว้ว่า ขยะมูลฝอยจากชุมชนโดยทั่ว ๆ ไปแล้วประกอบด้วยวัสดุหลาย ๆ ชนิดในปริมาณที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสถานที่ สภาพเศรษฐกิจ รูปแบบการดำรงชีวิต กฎหมาย 10 ข้อบังคับและปัจจัยอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้ กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยจากแหล่งใดจึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยในแหล่งนั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพิจารณา ดังนั้น อาจสรุปว่าองค์ประกอบของขยะ ประกอบด้วยสารชนิดต่าง ๆ ทั้งที่ย่อยสลายได้และย่อยสลายไม่ได้ เช่น เศษอาหารกระดาด พลาสติก โลหะ แก้ว หิน ยาง หนังก ใย ไม้ และกิ่งไม้ เศษผ้าหรืออื่น ๆ ซึ่งจะมีปริมาณสัดส่วนที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสถานที่ สภาพเศรษฐกิจและสังคมนั้น ๆ

ประเภทของขยะ

สมนึก ชัชวาลย์ (2543) ระบุว่า มีการแยกประเภทขยะมูลฝอยออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ขยะมูลฝอยเปียก ได้แก่ เศษอาหาร เศษพืชผัก เศษผลไม้ อินทรีย์วัตถุที่ย่อยสลายได้ง่าย มีความชื้นสูงและสั่นคลอนเหม็นได้เร็วต้องเร่งเก็บขนและกำจัด
2. ขยะมูลฝอยแห้ง ได้แก่ เศษอาหาร เศษผ้า แก้ว โลหะ ไม้ ยาง และพลาสติก ฯลฯ ขยะมูลฝอยนี้มีทั้งกำจัดได้โดยการเผาและที่เผาไม่ได้ ส่วนหนึ่งเป็นมูลฝอยที่สามารถคัดเลือกวัสดุที่ยังมีประโยชน์กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้อีก โดยคัดเลือกขยะมูลฝอยก่อนที่จะทิ้งเป็นการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องทำลายและจะมีคุณประโยชน์นานาประการ
3. ขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตราย ได้แก่ สิ่งปฏิกูลและของเสียอื่น ๆ ที่มีลักษณะเป็นพิษมีฤทธิ์ในการกัดกร่อนและระเบิดได้ง่ายซึ่งต้องใช้กรรมวิธีพิเศษกว่าปกติในการจัดการ เนื่องจากเป็นวัสดุที่มีอันตราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ เช่น สารฆ่าแมลง ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่รถยนต์ ฯลฯ ขยะมูลฝอยหรือของเสียอันตรายเหล่านี้ บางชนิดต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะมีลักษณะเป็น “ขยะมูลฝอยติดเชื้อ” ที่มีอันตรายสูง เนื่องจากขยะมูลฝอยมีประเภทแตกต่างกัน ดังนั้น การจำกัดหรือการทำลาย ขยะมูลฝอยจึงต้องมีกรรมวิธีที่แตกต่างกันไป สอดคล้องกับลักษณะของขยะมูลฝอยนั้น ๆ ด้วย

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2545) ได้จัดแบ่งประเภทของขยะมูลฝอยออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้เป็นขยะมูลฝอยที่เป็นสารอินทรีย์สามารถนำมาหมักเป็นปุ๋ยได้ เช่น เศษอาหารเศษผักเศษผลไม้ มูลสัตว์และซากสัตว์

2. ขยะมูลฝอยทั่วไปเป็นขยะมูลฝอยที่เป็นสารอนินทรีย์ ซึ่งจะย่อยสลายได้ยาก ไม่เป็นขยะมูลฝอยอันตรายแต่รีไซเคิลได้ยาก หรือไม่คุ้มค่าในการนำไปรีไซเคิล เช่น เศษวัสดุก่อสร้างและถุงพลาสติกที่ใส่อาหารหรือของใช้ต่าง ๆ เป็นต้น ขยะมูลฝอยประเภทนี้คือขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดต่อไป

3. ขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือขยะมูลฝอยมีค่า หรือขยะมูลฝอยรีไซเคิลเป็นขยะมูลฝอยที่สามารถนำมาขายเพื่อส่งไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ได้ เช่น เศษโลหะ ถุงพลาสติกบางชนิด ก่อ่งพลาสติก และกระป๋องโลหะ เป็นต้น

4. ขยะมูลฝอยอันตราย เช่น ขยะมูลฝอยปนเปื้อนกับมันตรังสีสารเคมีทิ้งแล้วยาเสื่อมสภาพ ของมีคม ภาชนะที่มีแรงดันและขยะมูลฝอยติดเชื้อ เป็นต้น

พิชิต พลอามตย์ (2541) ได้จำแนกประเภทขยะมูลฝอยออกจากร่างกายออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ขยะจากแหล่งกำเนิดแยกเป็น

1.1 ขยะจากชุมชน (Community wastes) เป็นขยะที่เกิดขึ้นจากการดำรงชีพของมนุษย์หรือการดำเนินกิจกรรมธุรกิจ เป็นต้น ขยะเหล่านี้เกิดจากบ้านเรือนที่พักอาศัยร้านอาหาร ตลาดอาคาร โรงพยาบาล โรงแรม สถานที่ทำงาน สถานที่สาธารณะขยะมักจะเป็นสิ่งของที่เหลือจากการบริโภคซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1.1 ขยะทั่วไป (General wastes) ยังแบ่งได้เป็นประเภท คือขยะแห้ง (Refuse) ได้แก่ กระดาษ พลาสติกขวดแก้วผ้าโลหะ หนัียง ฯลฯ และขยะเปียก (Garbage) ได้แก่ เศษผักผลไม้ เศษอาหาร ฯลฯ

1.1.2 ขยะที่เป็นอันตรายในบ้านเรือน (Household wastes) ได้แก่ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่หลอดไฟฟ้าสีกระป๋องกาสสารเคมีและภาชนะบรรจุ

1.2 ขยะมูลฝอยจากการเกษตรกรรม (Agriculture wastes) เป็นขยะที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร

1.3 ขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial wastes) เป็นขยะที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมด้านธุรกิจอีกส่วนหนึ่งขยะมูลฝอยเหล่านี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ประเภทของอุตสาหกรรม

2. ลักษณะของขยะมูลฝอยทางกายภาพแยกเป็น

2.1 ขยะเปียก (Garbage) เป็นขยะที่เกิดจากการเตรียมการประกอบ หรือบริการอาหาร ขยะจากตลาด จากการเก็บอาหาร การซื้อขายอาหาร และผลผลิตเกี่ยวกับอาหาร

2.2 ขยะแห้ง (Rubbish) ยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 พวกคือ พวกที่ไหม้ไฟได้ ได้แก่ กระดาษ กระดาษแข็ง หีบ หรือกล่องเศษไม้ หญ้า เครื่องเรือน เครื่องใช้ ฯลฯ และพวกที่ไม่ไหม้ไฟ ได้แก่ เหล็ก โลหะอื่น ๆ เครื่องเรือน เครื่องใช้ที่ทำจากโลหะแก้วเครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ

2.3 ขี้เถ้า (Ash) เป็นสิ่งที่เหลือจากการเผาไหม้

การจัดการขยะมูลฝอย

อุษณีย์ อุยะเสถียร (2544) การดำเนินการระบบจัดการขยะ (Operation of solid waste management) ประเด็นทางด้านการจัดการกำหนดมาตรฐานที่ปฏิบัติได้ปัจจุบันในการออกกฎหมาย มาตรฐานที่กำหนด ควรจะต้องไม่เข้มงวดจนเกินไปจนปฏิบัติไม่ได้ การกำหนดมาตรฐาน นอกจากจะต้องคำนึงถึงข้อมูลทางด้านเทคนิคแล้วควรจะต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติด้วยการปรับปรุงวิธีการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เสนอต่อสาธารณชนได้ ต้องมีการปรับปรุงวิธีการวิเคราะห์และเทคนิคในการวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการเพื่อให้ข้อมูลที่ได้ออกมาอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เข้าใจผลของสารพิษที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและข้อมูลที่จะแสดงให้สาธารณชนรับรู้ควรมากน้อยแค่ไหนและควรให้ข้อมูลออกมาเมื่อไรการลดปริมาณขยะที่แหล่งกำเนิดการลดปริมาณขยะที่แหล่งกำเนิดสามารถกระทำได้โดยลดปริมาณวัสดุที่ใช้ในการทำบรรจุภัณฑ์และสินค้าและเริ่มกระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) ที่แหล่งกำเนิด เช่น บ้าน สำนักงานและโรงงาน ซึ่งจะทำให้ลดวัสดุที่จะกลายเป็นขยะที่จะต้องกำจัดในชุมชนลงได้ การลดขยะที่แหล่งกำเนิดเป็นทางเลือกหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรและให้ผลดีทางด้านเศรษฐกิจ

จิตรี โพธิ์มามกะ (2547) นำเสนอการลดปริมาณมูลฝอยเพื่อเป็นกลยุทธ์ในภาคการผลิต ทั้งในส่วนของอุตสาหกรรมหรือเกษตรกรรมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนลำดับของกลยุทธ์ต่าง ๆ คือ

1. การกำจัด (Waste disposal) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเป็นระบบเริ่มแรกที่ต้องการกำจัดให้หมดสิ้นไปซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบอื่น ๆ ที่ผ่านมามีหากกำจัดของเสียไม่ถูกต้องและยังทำให้ของเสียหมดคุณค่าตัวอย่างของการกำจัดมูลฝอยคือการฝังกลบการเผาในเตาหรือเผากลางแจ้ง เป็นต้น

2. การควบคุมมลพิษ (Pollution control) เป็นการควบคุมไม่ให้พิษภัยหรืออันตรายของเสียแพร่กระจายออกไปในขณะที่เดียวกันจะช่วยลดปริมาณของเสียลงได้ Pollution control จะทำลายฤทธิ์ของเสียซึ่งจำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายแพงมากเพื่อลดระดับความเป็นพิษของของเสียก่อนที่จะ

นำไปกำจัดในขั้นตอนสุดท้ายตัวอย่างของการควบคุมมลพิษ ได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการกำจัดโดยใช้สารเคมี เป็นต้น

3. การนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ (Resource recovery) เป็นการเปลี่ยนสภาพของของเสียให้กลายเป็นของที่มีประโยชน์ ซึ่งประกอบไปด้วย Recycling, Reuse, Repair energy recovery ซึ่งเป็นการดำเนินการดังกล่าวจะได้ของเสียที่มีคุณค่าสามารถนำกลับมาใช้ในการผลิตหรือใช้ประโยชน์ในทางการค้า เช่น ขวดแก้วของน้ำอัดลมสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้นับสิบ ๆ ครั้ง

4. การลดปริมาณของเสีย (Waste minimization) เป็นการจักระบบการผลิตและการเกิดของเสียน้อยที่สุดเป็นการลดปริมาณของเสียจากแหล่งกำเนิดขณะเดียวกันจะเป็นการควบคุมไม่ให้ใช้วัสดุในการผลิตมากเกินไปจะทำให้เกิดของเสียจำนวนน้อยรวมทั้งมีการนำวัสดุที่เกือบจะเป็นของเสียเวียนกลับมาใช้ใหม่การลดปริมาณของเสียจะเห็นได้ชัดเจนในการผลิตทางอุตสาหกรรม แต่สำหรับการจัดการของเสียชุมชนแล้วมีความหมายเดียวกัน

5. การป้องกันมลพิษ (Pollution prevention) เป็นระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกับการลดปริมาณของเสียมากแต่จะมีการดำเนินการเพิ่มเติมในเรื่องการป้องกันความเสี่ยงภัยในการทำงานของคนงานเพิ่มเติมในเรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบของการผลิตเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบในการผลิตรวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องการฝึกอบรมการบำรุงรักษาเครื่องมือและการตรวจสอบการปฏิบัติงาน เป็นต้น แต่การป้องกันมลพิษจะไม่มีเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของของเสีย

6. การผลิตที่สะอาด (Cleaner production) เป็นระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในระบบการผลิตเป็นการรวบรวมเอาระบบ Recycling waste minimization และ Pollution prevention มาผสมผสานใช้ร่วมกันการผลิตที่สะอาด ประกอบด้วย

7. นิเวศน์อุตสาหกรรม (Industrial ecology หรือ Green ecology) เป็นการผลิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติด้วยการจักระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในสังคมและธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความสมดุลของทรัพยากรพลังงาน และการลงทุนในระบบนี้จะไม่มีการปล่อยของเสียออกจากระบบการผลิต เพราะของเสียกลายเป็นทรัพยากรของการผลิต หรือนำกลับไปผลิตใหม่

จิตรี โปธิมาภะ (2547) ได้กล่าวถึง การลดปริมาณของเสียเป็นการทำให้จำนวนหรือปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นมีน้อยก่อนที่จะทิ้งของเสียเข้าสู่ระบบเก็บขนและระบบกำจัดของเสีย ยกตัวอย่าง เช่น ก่อนทิ้งมูลฝอยลงในถังรับรองมูลฝอย ควรพิจารณาว่ามูลฝอยที่จะทิ้งนั้นนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีกหรือไม่ ถ้าพิจารณาแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ก็ไม่ควรที่จะทิ้งขยะมูลฝอยนั้น ซึ่งจะเป็นการลดปริมาณของเสียนั้นด้วยการนำของเสียกลับมาใช้ประโยชน์

เป็นวิธีการที่สามารถแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติตลอดจน
 ค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอยอีกด้วยด้วยการนำมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ การคัดแยกมูลฝอยจาก
 แหล่งกำเนิดหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่โดยครัวเรือนคัดแยกมูลฝอยชนิดกระดาษ โฟม พลาสติก
 ขวดแก้ว ยาง โลหะ และอื่น ๆ ที่อยู่ในสภาพดีออกจากมูลฝอยที่จะทิ้งลงถังรองรับมูลฝอยแล้วนำ
 มูลฝอยที่คัดแยกได้ไปขายแก่พ่อค้าแม่ค้ารับซื้อของเก่า ขยะมูลฝอยเหล่านี้จะถูกขายต่อไปยัง
 โรงงานแปรรูปเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ต่อไป

การลดการใช้ (Reduce) หมายถึง ลดการบริโภคทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยเพื่อชะลอ
 การร่อยหรอของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและยืดอายุการใช้งานให้ยาวนานออกไป
 การไม่ตระหนักถึงที่มาของพื้นฐานของทรัพยากร เช่น การนำพลังงานน้ำมาใช้เพื่อผลิต
 กระแสไฟฟ้า แต่เมื่อมีการตัดไม้ทำลายป่าจึงมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอทำให้การแก้ปัญหา
 โดยการนำเข้าไปและซื้อกระแสไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้าน

การใช้ซ้ำ (Reuse) หมายถึง การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ เป็นความตระหนักในการเปลี่ยน
 วัสดุอย่างจำเป็นเพื่อให้ความสามารถในการนำมาใช้ได้อีก เช่น การใช้ผ้าเช็ดหน้าทำหลอดปริมาณ
 การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อนำใบมาผลิตเป็นกระดาษชำระการใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าไปจ่ายตลาดแทน
 การรับถุงพลาสติกจากผู้ขายการนำเสื้อผ้าที่ใช้แล้วไปบริจาคแก่ผู้ยากไร้หนังสือที่ใช้แล้วส่งต่อไป
 ให้เด็กที่ขาดแคลนเป็นตัวอย่างการลดปริมาณมูลฝอยที่จะต้องทิ้งแต่ยังมีศักยภาพในการนำไปใช้
 ใหม่โดยการเปลี่ยนมือไปยังผู้ที่ต้องการ

การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หมายถึง เว้นจากการนำทรัพยากรที่ยังคงคุณค่า
 หมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ เช่น แก้ว โลหะ กระดาษ พลาสติก ที่ไม่ใช้แล้วกลับมาผ่านกระบวนการ
 และการแปรรูปให้ได้ผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ได้อีกครั้งแม้ว่าการนำมูลฝอยกลับมาแปรรูปจะไม่
 สามารถนำมาใช้ในสภาพเดิมได้อย่างเต็มที่ทั้งหมด แต่ในการแปรรูปก็ทำให้ลดปริมาณวัตถุดิบ
 ที่ต้องนำมาใช้หรือลดการใช้พลังงานในการผลิตลงได้มากกว่าการใช้วัตถุดิบที่เป็นพื้นฐานทั้งหมด
 แนวความคิดเกี่ยวกับการนำกลับมาใช้ใหม่ได้กล่าวไว้ว่าการนำกลับมาใช้ใหม่หรือการรีไซเคิล
 (Recycle) หมายถึง การเปลี่ยนสภาพมูลฝอยที่ทิ้งแล้วให้เป็นวัตถุดิบที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
 ในกระบวนการผลิตใหม่แนวความคิดที่เกี่ยวกับการนำกลับมาใช้เกิดจากการขาดแคลนทรัพยากร
 ในบางภูมิภาคเป็นเหตุให้ผู้ใช้ได้เพิ่มความระมัดระวังในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จึงหาหนทางให้มี
 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำทรัพยากรที่ผ่านการใช้ประโยชน์แล้วและสามารถ
 นำกลับมาใช้ใหม่ได้อีกโดยการคัดแปลงซ่อมแซมต่อเติม รวมทั้งการนำกลับมาบดย่อยอย่างง่าย
 แล้วหลอมละลายเพื่อหล่อหรือขึ้นรูปใหม่ให้สามารถใช้งานได้ใหม่ที่ทำให้มนุษย์นำทรัพยากร
 กลับมาใช้ใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2546) ได้อธิบายวิธีการดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยนั้นมีอยู่หลายขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่

1. การเก็บรวบรวม (Storage and collection) เริ่มตั้งแต่การเก็บขยะมูลฝอยใส่ไว้ในภาชนะไปจนถึงการรวบรวมขยะมูลฝอยจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำไปใส่ยานพาหนะเพื่อที่จะขนถ่ายต่อไปยังแหล่งกำจัดหรือทำประโยชน์อื่น ๆ แล้วแต่กรณี

2. การขนส่ง (Transportation) เป็นการนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากชุมชนใส่ยานพาหนะแล้วนั้นไปยังสถานที่กำจัดหรือทำประโยชน์อย่างอื่นซึ่งอาจเป็นการขนส่งโดยตรงจากแหล่งกำเนิดเลยที่เดียวหรืออาจขนไปพักรวมไว้ที่ใดที่หนึ่งซึ่งเรียกว่าสถานีขนถ่ายก่อนก็ได้

3. การแปรสภาพ (Processing) เป็นวิธีการที่จะทำให้ขยะมูลฝอยสะดวกแก่การเก็บขนหรือนำไปใช้ทำประโยชน์อย่างอื่นการแปรสภาพนี้อาจทำได้โดยการบดอัดเป็นก้อน คัดแยกเอาส่วนที่ยังใช้ประโยชน์ได้ออกไปใช้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

4. การกำจัดหรือทำลาย (Disposal) เป็นวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขั้นสุดท้ายเพื่อให้ขยะมูลฝอยนั้น ๆ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอันมีผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของมนุษย์ต่อไป

สมนึก ชัชวาลย์ (2543) กล่าวว่า การจัดการของเสียตามแนวเดิมค่อย ๆ ขาดประสิทธิภาพลงทุกขณะเนื่องจากปริมาณของเสียที่นับวันมีแต่จะเพิ่มทวียิ่งขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนทำให้มีของเสียตกค้างรอการกำจัดอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งไม่อาจจัดหาอุปกรณ์ เช่น รถขนขยะมูลฝอยและบุคลากรเก็บขนจำนวนมาก ๆ เพื่อรับมือกับปัญหาที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นได้ที่สำคัญคือ แหล่งรองรับของเสียที่เคยใช้อยู่เดิมก็เริ่มมีปริมาณของเสียตกค้างไว้มากเกินขีดความสามารถที่จะรองรับของเสียชุดใหม่ได้ประกอบกับการจัดการที่ผ่าน ๆ มา มักกระทำอย่างไม่ถูกสุขลักษณะก่อปัญหาแก่สิ่งแวดล้อมและชุมชนใกล้เคียงทั้งในด้านกลิ่น แผลงที่มารบกวน อากาศ และน้ำเสียจนกลายเป็นภาพลบที่ก่อทัศนคติไม่ดีแพร่กระจายไปสู่ชุมชนต่าง ๆ ให้เกิดการต่อต้านและไม่ยอมให้นำของเสียไปทิ้งในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนของตน ซึ่งนับเป็นการปิดกั้นการจัดการของเสียตามแนวนี้อย่างสำคัญ ความด้อยประสิทธิภาพในการจัดการของเสียเชิงปลายเหตุตามแนวที่กล่าวมานี้ ซึ่งไปที่กระบวนการท้าย ๆ ในการจัดการของเสียได้ผลักดันให้เกิดการหันเหไปสู่แนวทางเชิงป้องกันโดยเน้นไปที่กระบวนการย่อยส่วนต้น ๆ ของกระบวนการจัดการของเสียเป็นสำคัญแนวทางการจัดการเชิงป้องกันนี้กำลังได้รับความนิยมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการของเสียในปัจจุบันอยู่เป็นอันมากโดยแนวคิดใหม่นี้จะมุ่งมองไปที่ต้นเหตุหรือที่มาของของเสียโดยพิจารณาว่าปริมาณมากน้อยของของเสียของชุมชนจะขึ้นอยู่กับ การทิ้งของเสียหรือพฤติกรรมของชุมชนในการปลดปล่อยของเสียออกมานั้นเองดังนั้นการแก้ไข

ให้มีปริมาณของเสียน้อยลงเพื่อง่ายต่อการจัดการจึงต้องแก้ไขที่พฤติกรรมกา^รทิ้งของเสียของคน ในชุมชนเป็นหลักแนวคิดนี้จึงมักถูกเรียกในอีกชื่อหนึ่งว่าเป็น “แนวคิดการจัดการของเสีย แหล่งกำเนิด” โดยแนวคิดนี้พิจารณาว่าการแก้ไขพฤติกรรมของคนในชุมชนเพื่อเป็นการจัดการของเสียจุดเริ่มต้นหรือแหล่งกำเนิดนี้จำเป็นจะต้องรณรงค์ หรือจูงใจให้คนในชุมชนหันมาถือปฏิบัติ ในการลดปริมาณของเสียตามหลักการย่อย ดังต่อไปนี้

1. ลดการบริโภค (Reduce) ตามหลักการหรือแนวความคิดนี้เห็นว่าการลดการบริโภค ของฟุ่มเฟือย หรือบรรจุก้นที่เกินความจำเป็น เป็นแนวทางสำคัญในการลดปริมาณของเสียลงได้ อย่างมาก ตัวอย่างการลดการบริโภคตามหลักการนี้ เช่น นำถุง (ผ้า) หรือตะกร้าติดไปตลาดหรือ ร้านสรรพสินค้าเพื่อหลีกเลี่ยงการนำถุงพลาสติกใส่ของจำนวนมากกลับบ้าน ซึ่งอาหารให้พอดีกับ ความต้องการเพื่อจะได้ไม่มีของเหลือทิ้ง ซึ่งเครื่องดืมที่บรรจุขวดคินได้ ตะเวนเครื่องดืมที่บรรจุ กระป๋อง ใช้ของเก่าให้คุ้มค่าก่อนหาสิ่งใหม่มาทดแทน

2. การใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นการนำสิ่งของที่^รใช้แล้วมาใช้ประโยชน์อีกให้คุ้มค่า เช่น กระดาษที่ใช้หน้าเดียวควรมานำกลับมาใช้อีกด้านหนึ่งหรือพับเป็นถุงกระดาษขายการใช้ซ้ำ (Reuse) นี้บางครั้งมีความหมายครอบคลุมถึงการนำของเก่ามาซ่อมแซม (Repair) หรือดัดแปลงเพื่อกลับมา ใช้ประโยชน์ใหม่ด้วยแต่นักวิชาการบางท่านอาจจัดแบ่งการซ่อมแซมไว้เป็นอีกหัวข้อหนึ่ง

3. การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) เป็นการนำขยะกลับเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพ หรือการแปรรูปจากของเดิมแล้วนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น กล่อง กระดาษสามารถแปรรูปให้เป็นบัตรอวยพรได้เศษแก้วต่าง ๆ ที่สามารถนำไปหลอมกลับมาเป็น ภาชนะใส่ของได้และแม้กระทั่งเศษไม้ใบหญ้าที่สามารถแปรรูปให้เป็นปุ๋ยกลับมาใช้ได้อีกครั้งหนึ่ง

4. การหลีกเลี่ยง (Reject) หรืองดการใช้และบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น และระบบ นิเวศน์ ได้แก่ สารพิษทุกชนิด โฟม ผลิตภัณฑ์ที่มีสารประกอบ CFC ฯลฯ หลักการข้างต้นนี้ มักได้รับการเรียกขานกันว่าหลักการ 4Rs (หรือ 5Rs หากแยกการซ่อมแซม (Repair) ออกเป็นอีก หัวข้อหนึ่ง) อย่างไรก็ตาม นอกจากแนวคิดในการจัดการของเสียเชิงป้องกัน หรือการจัดการของเสีย แหล่งกำเนิดจะขึ้นอยู่กับแนวทางในการส่งเสริมหรือรณรงค์ให้ผู้ผลิตของเสียในชุมชนได้ตระหนัก ในหลักการ 4Rs ให้ความร่วมมือในการนำไปถือปฏิบัติโดยทั่วกันได้เพียงใดแล้ว ประสิทธิภาพของ การจัดการของเสียแหล่งกำเนิดนี้ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง นั่นคือ ความร่วมมือของประชาชนและผู้ผลิตของเสียต่าง ๆ ในการคัดแยกขยะแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ของ ชุมชนอีกด้วย การแยกประเภทขยะในเบื้องต้นนั้นจะทำให้ขยะบางชนิดที่ถูกคัดแยกออกสามารถ นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่หรือนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่นได้ อีกทั้งโดยผู้ทิ้งหรือผู้เก็บของ เก้าขายซึ่งยอม หมายถึง เป็นการช่วยให้ปริมาณขยะและค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอย

ในขั้นสุดท้ายน้อยลงด้วย อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้การกำจัดในขั้นสุดท้ายเป็นไปได้เหมาะสมตามประเภทของขยะมูลฝอยที่ถูกแยก และในกรณีที่มีโรงแปรรูปขยะมูลฝอยก็จะช่วยให้โรงแปรรูปขยะมูลฝอยทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีการแยกประเภทขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดมาแล้ว

มิสรา สามารถ และสาธิต ภิรมย์ไชย (2545) จากสถาบันดำรงราชานุภาพสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยระบุเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ว่า การจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรเป็นการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบใน 4 ขั้นตอน คือ

1. การลดปริมาณขยะมูลฝอย (Reduction) กล่าวคือ ต้องมีการสร้างเสริมจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรพลังงานและสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงหรือลดการสร้างขยะมูลฝอย

2. การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการใช้ซ้ำ (Reuse) การซ่อมแซมกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Repair) และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle)

3. การหลีกเลี่ยงการใช้มูลฝอยอันตรายหรือไม่คุ้มค่า (Rejection) ได้แก่ การไม่ใช้สารเคมีบางชนิดที่กำจัดยากหรือเป็นขยะมูลฝอยอันตราย เช่น โฟม เป็นต้น

4. การกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ กล่าวคือ การนำขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ไม่ได้แล้วมากำจัด ซึ่งมีวิธีการกำจัด 3 วิธี คือ การทำปุ๋ยหมัก การเผา และการฝังกลบ กรมควบคุมมลพิษ (2547) ได้เสนอแนวทางการลดขยะมูลฝอยไว้ว่าการป้องกันและควบคุมการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยที่สำคัญ คือ การลดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด (Source reduction) โดยอาศัยขบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน การลดปริมาณขยะมูลฝอยจะสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่การเก็บรวบรวม ขนส่ง การคัดแยก และใช้ประโยชน์ตลอดจนการกำจัดขั้นสุดท้ายลดปัญหาสภาวะสิ่งแวดล้อมและประหยัดทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วไปแล้วหน่วยงานองค์กรและชุมชนสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะเกิดขึ้นได้โดยใช้หลักการ ดังนี้

1. การปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงของหรือบรรจุภัณฑ์ที่จะสร้างปัญหาขยะมูลฝอย (Refuse)

1.1 ปฏิเสธการใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือยรวมทั้งขยะที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม อาทิ กล่องโฟม ถุงพลาสติก หรือขยะมูลฝอยมีพิษอื่น ๆ

1.2 หลีกเลี่ยงการเลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มหลายชั้น

1.3 หลีกเลี่ยงการเลือกซื้อสินค้าชนิดใช้ครั้งเดียวหรือผลิตภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานต่ำ

1.4 ไม่สนับสนุนร้านค้าที่กักเก็บและจำหน่ายสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือย และไม่มีระบบเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว

1.5 กรณีการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประจำบ้านที่ใช้เป็นประจำ เช่น สบู่ ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน ให้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากใช้บรรจุภัณฑ์น้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยน้ำหนักของผลิตภัณฑ์

1.6 ลดหรืองดการบริโภคที่ฟุ่มเฟือย โดยเลือกใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับความต้องการ

2. การเลือกใช้สินค้าที่สามารถส่งคืนบรรจุภัณฑ์ให้ผู้ผลิตได้ (Return)

2.1 เลือกซื้อสินค้าหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีระบบมัดจำคืนเงิน เช่น ขวดเครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ

2.2 เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับไปรีไซเคิลได้ หรือมีส่วนประกอบของวัสดุรีไซเคิล เช่น ถุงช้อปปิ้ง โปสการ์ด

2.3 เลือกซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์หลังจากการบริโภคของประชาชน

3. การใช้ซ้ำผลิตภัณฑ์ (Reuse)

3.1 เลือกซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมาให้ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้ง เช่น แบตเตอรี่ประจุไฟฟ้าใหม่ได้

3.2 การเลือกซื้อสินค้าชนิดเติม (Refill) เช่น ผงซักฟอก สบู่เหลว น้ำยาล้างจาน เป็นต้น

3.3 ซ่อมแซมเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่าง ๆ (Repair) ให้สามารถใช้งานได้ต่อไปได้อีก

3.4 บำรุงรักษาเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้คงทนและยาวนานขึ้น

3.5 การนำบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้อื่น ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น การใช้ซ้ำถุงพลาสติก ถุงผ้า ถุงกระดาษ และกล่องกระดาษ การใช้ซ้ำขวดน้ำดื่ม เข็ยอกนมและกล่องใส่ขนม

3.6 ยืมเช่า หรือใช้สิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อยครั้งร่วมกัน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร ชุดตกแต่งงานเลี้ยง เครื่องดูดฝุ่น และอุปกรณ์ทำความสะอาดบ้านอื่น ๆ

3.7 บริจาคหรือขายสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เสื้อผ้า เฟอร์นิเจอร์ และเครื่องมือใช้สอยอื่น ๆ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2545) ในกล่าวถึงแนวทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยไว้ ดังนี้

1. การลดปริมาณขยะมูลฝอยต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนว่า ควรลดปริมาณขยะมูลฝอยได้อย่างไร ควรเลือกสินค้าหรือบริโภคอย่างไรจึงจะทำให้เกิดขยะมูลฝอยน้อยลง การใช้ของอย่างไรจึงจะลดขยะมูลฝอยได้

2. การแยกขยะมูลฝอยต้องให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงเหตุผลของการแยกขยะมูลฝอยและทำให้ทุกคนสามารถแยกขยะมูลฝอยได้ทุกครั้งก่อนทิ้ง โดยสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนว่าขยะมูลฝอยบางชนิดสามารถแยกออกมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น ขวดแก้ว โลหะ พลาสติก สามารถนำมาใช้ซ้ำหรือหมุนเวียนกลับไปใช้ได้ อีกขยะมูลฝอยบางชนิดสามารถแยกออกทำปุ๋ยได้ เช่น เศษอาหาร เปลือกผลไม้ และขยะมูลฝอยบางอย่างเป็นขยะมูลฝอยอันตราย เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ เป็นต้น

3. การสร้างทัศนคติ (Attitude) โดยภาพรวม หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกของบุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อมอันมีแนวโน้มที่จะให้บุคคลแสดงปฏิกิริยา และกระทำต่อสิ่งนั้น ๆ ในทางสนับสนุนหรือปฏิเสธ ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน การที่จะรู้ถึงทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ต้องใช้วิธีแปลความหมายของการแสดงออก

ให้ประชาชนว่าทุกคนเป็นผู้ก่อให้เกิดมลพิษดังนั้นจึงถือเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการมีส่วนร่วมในการทำให้ขยะมูลฝอยหมดไปวิธีการนี้คือการสร้างกลยุทธในการทำความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนในเรื่องการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Reduce) โดยการระลึกว่า “ยังใช้ได้อยู่” (Reuse) “ยังพอแก้ไขได้” (Repair) “มีมลพิษควรหลีกเลี่ยง” (Reject) “ควรหมุนเวียนมาใช้ประโยชน์ใหม่” (Recycle) ปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งผลิตต่าง ๆ ได้เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และทุกคนก็มีส่วนร่วมต่อการทำให้เกิดการเพิ่มปริมาณนี้โดยที่มีคนเพียงจำนวนน้อยที่ใช้ความพยายามเก็บรวบรวมเพื่อไปกำจัดด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่กำลังคนจำนวนน้อยนี้จะสู้กับคนจำนวนมากได้อย่างไร ถ้าทุกคนยังไม่ลดปริมาณการทิ้งขยะมูลฝอย ขณะที่ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละวันเกินขีดความสามารถของกำลังคนและเครื่องมือที่มีอยู่จะเก็บรวบรวมส่วนที่เหลือจากการเก็บรวบรวมในแต่ละวันกระจัดกระจายตามสถานที่ต่าง ๆ และมีการสะสมเพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากหากต้องการแก้ไขหนทางในการลดปริมาณขยะมูลฝอยขึ้นน่าจะเป็นทางออกที่ดีจะช่วยแก้ปัญหาที่มีความเป็นไปได้ ดังนั้นการลดปริมาณขยะมูลฝอยโดยวิธีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ต้องอาศัยการคัดแยกขยะมูลฝอย (Waste separation) ณ แหล่งกำเนิดเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะนำกลับมาใช้

ประโยชน์ออกจากขยะมูลฝอยที่จะนำไปกำจัดที่สถานที่กำจัดและเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการขยะมูลฝอย

กลุ่มพัฒนานาอามัยสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข (2549) เสนอแนวคิดว่า ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับการจัดการเมื่อมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นแล้วต้องนำไปกำจัดเท่านั้น การแก้ไขควรมุ่งเน้นไปที่การลดปริมาณขยะมูลฝอยมิได้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากด้วย ซึ่งการลดปริมาณขยะมูลฝอยจากแหล่งผลิตจะช่วยให้อัตราปริมาณขยะมูลฝอยรวมที่เกิดขึ้นในชุมชนแต่ละแห่งลดลงได้ระดับหนึ่งอันจะก่อให้เกิดผลดีหลายประการ เช่น สามารถลดปริมาณสารพิษหรือสารอันตรายที่ปนเปื้อนในขยะมูลฝอยได้ ช่วยประหยัดทรัพยากร ได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยและลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ในที่สุดสำหรับในเรื่องการลดขยะมูลฝอยนี้ ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะในด้านผลดีหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับการลดปริมาณขยะมูลฝอยประชาชนอาจต้องปรับเปลี่ยนอุปนิสัยและความเคยชินในการเลือกซื้อสินค้าสำหรับการลดปริมาณขยะมูลฝอยผู้ผลิตหรือผู้ทิ้งขยะมูลฝอยจะต้องยอมรับมาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ได้แก่

1. การลดการก่อขยะ (Reduce) เป็นการลดปริมาณขยะที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตการปฏิบัติในการลดปริมาณขยะ เช่น เวลาที่จะซื้อสินค้าที่ตลาดหรือร้านค้าต่าง ๆ ผู้บริโภคควรนำถุงผ้าที่มีการสนับสนุนให้ผู้บริโภคใช้นั้นจะเป็นถุงผ้าดิบที่ไม่ต้องยอมเสียเพื่อเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมและราคาถูกหรืออาจใส่ตะกร้าหรือภาชนะบรรจุลักษณะอื่น ๆ ที่ใช้ซ้ำได้หลาย ๆ ครั้งไปด้วยเวลาใส่สินค้าที่จะซื้อ เช่น นี่จะเป็นการช่วยลดปริมาณการใช้ถุงกระดาษและถุงพลาสติกจากร้านค้าได้ นอกจากนี้ผู้บริโภคควรเลือกซื้อสินค้าที่มีอายุการใช้งานยาวนานซื้อสินค้าที่มีปริมาณมากแทนการซื้อสินค้าที่มีปริมาณน้อยเพื่อลดปริมาณขยะจากบรรจุภัณฑ์ที่จะเกิดขึ้นและซื้อสินค้าที่เมื่อใช้สินค้านั้นแล้วจะก่อให้เกิดขยะในปริมาณน้อย

2. การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นการนำสิ่งของที่ทิ้งเป็นขยะมูลฝอยมาใช้ใหม่หรือใช้ซ้ำอีกหลาย ๆ ครั้งซึ่งในแต่ละครั้งอาจใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป เช่น การนำขวดใส่กาแฟมาใส่น้ำตาล นำขวดน้ำดื่มพลาสติกมาปลูกไม้ประดับ เป็นต้น

3. การซ่อมแซมใหม่ (Repairing) เป็นการนำวัสดุอุปกรณ์ที่ชำรุดไม่สามารถใช้งานได้มาซ่อมแซมเพื่อให้ใช้งานได้ เช่น การซ่อมวิทยุ โทรทัศน์ หรือการนำเสื้อผ้าเก่ามาแก้/ ดัดแปลงใหม่ เป็นต้น

4. การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) เป็นการนำขยะมูลฝอยบางประเภทมาผ่านกระบวนการผลิตเป็นสินค้าใหม่โดยโรงงานอุตสาหกรรม เช่น นำแก้วแตกมาหลอมผลิตเป็นแก้ว

หรือกระจกใหม่ นำโลหะมาหลอมผลิตเป็นกระป๋อง เป็นต้น ขยะมูลฝอยประเภทที่สามารถนำมาแปรรูปกลับมาใช้ใหม่นั้น ได้แก่

- 4.1 กระดาษ เช่น กระดาษ ก่อกระดาษ สมุด ถุงสีน้ำตาล และแผ่นพับ เป็นต้น
- 4.2 พลาสติก เช่น ขวดแชมพู ขวดนมเปรี้ยว และบรรจุภัณฑ์ที่มีสัญลักษณ์รีไซเคิล
- 4.3 โลหะ เช่น เหล็ก ทองแดง ทองเหลือง และอลูมิเนียม (กระป๋องน้ำอัดลม) เป็นต้น
- 4.4 แก้ว เช่น ขวดแก้วต่าง ๆ เป็นต้น

5. การปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัด (Reject) เป็นการหลีกเลี่ยงการใช้ขยะมูลฝอยอันตรายหรือหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งหรือหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่กำจัดยากๆ เช่น กระป๋องหรือขวดใส่ยาแมลงต้องหลีกเลี่ยงการนำมาใช้เป็นภาชนะใส่อาหารหรือเครื่องดื่มพลาสติกใส่ของที่ใช้แล้วต้องหลีกเลี่ยงการนำมาใส่อาหารร้อน กระดาษที่มีหมึกพิมพ์ติดอยู่ ต้องหลีกเลี่ยงในการนำมาใส่อาหารร้อนหรืออาหารที่ทอดกับน้ำมัน เช่น ขนมครก ก๋วยเตี๋ยว กุ้งชุบแป้งทอด เป็นต้น หลีกเลี่ยงงานกระดาษแก้วกระดาษในการใส่อาหารและน้ำบริโภค เป็นต้น

6. การตอบรับที่จะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะ (Response) ซึ่งเป็นตัวสะท้อนถึงการมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน โดยผู้ผลิตขยะยอมตอบรับที่จะปฏิบัติตามมาตรการและวิธีการที่กำหนดไว้เพื่อลดปริมาณขยะ

7. การใช้ประโยชน์จากขยะ (Solid waste utilization) รูปแบบการใช้ประโยชน์จากขยะทั้งทางตรงและทางอ้อม มีดังนี้

7.1 การใช้ประโยชน์ทางตรงโดยการทำปุ๋ยหมักซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากสารอินทรีย์โดยการนำเศษอาหารใบไม้กิ่งไม้มาหมักให้เกิดการย่อยสลายในสภาวะที่มีอากาศและไม่มีอากาศ ซึ่งจะเป็นการทำใน 2 ลักษณะ คือ ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยน้ำ

7.2 การใช้ประโยชน์ในรูปของเชื้อเพลิงจากขยะ โดยการนำขยะประเภทที่มีค่าความร้อนสูงมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในอุตสาหกรรม

กรมควบคุมมลพิษ (2547) กล่าวถึง การคัดแยกขยะมูลฝอยไว้ว่าการคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการภายหลังการเกิดขึ้นขยะมูลฝอยและถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เนื่องจากสามารถลดการปนเปื้อนของวัสดุรีไซเคิล ส่งผลให้วัสดุที่จะเข้าสู่โรงงานแปรรูปมีคุณภาพสูงลดค่าใช้จ่ายจากการล้างทำความสะอาดหรือการคัดแยกเพิ่มเติม รวมทั้งลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะนำไปกำจัดทิ้งขั้นสุดท้ายลง ไปการจัดทิ้งขั้นสุดท้ายลงได้ การคัดแยกขยะสามารถดำเนินการได้ ดังต่อไปนี้

1. การคัดแยกขยะในแหล่งที่พักอาศัย ขยะจำพวกเศษอาหาร แก้ว กระจก โลหะ พลาสติก และขยะมูลฝอยอันตรายที่เกิดขึ้นภายในบ้านเรือน อาคารสำนักงาน สถาบันการศึกษา โรงแรม โรงงานอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยอื่น ๆ จะถูกคัดแยกและเก็บรวบรวมไว้ในถุงบรรจุขยะมูลฝอยตามประเภทที่ได้คัดแยกไว้เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์หรือกำจัดต่อไป

2. การคัดแยกขยะมูลฝอยรวมในชุมชนหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการขยะมูลฝอยจะจัดให้มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอยหรือสถานที่ทิ้งขยะมูลฝอยรวมของชุมชนซึ่งแบ่งตามประเภท/ ชนิดของขยะที่ต้องการให้มีการคัดแยก เช่น ภาชนะรองรับขยะมูลฝอยย่อยสลายขยะมูลฝอยรีไซเคิลและขยะมูลฝอยอันตรายเป็นต้น โดยภาชนะดังกล่าวจะถูกจัดวางอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เช่น ตลาดที่พักอาศัยสถาบันการศึกษาและชุมชนอุตสาหกรรม

3. การคัดแยกในสถานที่จัดการขยะมูลฝอยสถานที่จัดการขยะรวมถึงโรงงานคัดแยกและแปรสภาพขยะมูลฝอยโรงงานหมักปุ๋ยเตาเผาและสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอยโดยทั่วไปแล้วขยะมูลฝอยจะถูกคัดแยกตามข้อกำหนดในการดำเนินงานของแต่ละ โรงงาน/ สถานที่จัดการอาทิการคัดแยกวัสดุที่ย่อยสลายหรือเผาไหม้ได้ยาก (แก้ว โลหะ อลูมิเนียม) ก่อนเข้าสู่กระบวนการหมักปุ๋ยและการเผาในเตาเผา เป็นต้น

ในการดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อให้ได้ผลดีที่สุดควรจะได้มีการคัดแยกประเภทตั้งแต่แหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากครัวเรือนแต่ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากครัวเรือนจึงจะประสบผลสำเร็จ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, สุจินดา โกวิทยานนท์, เสถียร รุจิรวนิช และสมชาย รัตน โกมุท, 2543) กล่าวว่า ส่วนสำคัญของการบรรเทาปัญหาขยะมูลฝอยคือ การลดปริมาณขยะมูลฝอยก่อนที่อันเป็นการป้องกันปัญหา ซึ่งหากทำให้ขยะมูลฝอยลดปริมาณลงไปได้แล้วภาวะต่าง ๆ ในการเก็บขยะมูลฝอยและการกำจัดขยะมูลฝอยก็จะลดน้อยลงไป เพราะฉะนั้นความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหามูลฝอยชุมชนจึงอยู่ที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดปริมาณขยะมูลฝอย ซึ่งหมายถึง มีการคัดแยกขยะมูลฝอยที่จะทิ้งให้เหลือเพียงสิ่งที่ไม่ต้องการใช้จริง ๆ และไม่อาจใช้ประโยชน์อย่างอื่น ๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นการใช้ซ้ำหรือการแปลงใช้ประโยชน์ใหม่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยนั้นมีแนวความคิดมาจากใช้หลักการ 3 Rs ประกอบด้วย Reuse recycle และ Reduce ของประเทศพัฒนาทั้งหลาย เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมัน แคนาดา และญี่ปุ่น และสำหรับการวิจัยของโครงการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนนั้น ได้เพิ่มอีก 2 Rs คือ Reject และ Response ตามบริบทของคนไทยที่ยังไม่คุ้นเคยกับการปฏิบัติการคัดแยกขยะมูลฝอยรวมแล้ว เป็น 5 Rs คือ

Reduce หมายถึง การลดปริมาณขยะมูลฝอยด้วยการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยน้อยที่สุด

Reuse หมายถึง การแปลงผลิตภัณฑ์ที่ทิ้งแล้วเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

Recycle หมายถึง การแปลงผลิตภัณฑ์ที่ทิ้งแล้วเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

Reject หมายถึง การปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ยากต่อการกำจัด

Response หมายถึง ผู้ที่ขยะมูลฝอยตอบรับที่จะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย

จากหลักการ 5 Rs นี้ Response เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่จะแสดงถึงประสิทธิภาพของการลดปริมาณขยะมูลฝอยลงไปได้ทั้งนี้เนื่องจาก Response จะสะท้อนถึงการมีบทบาทเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนดั่งนั้นองค์กรท้องถิ่นผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งนี้โดยนำหลักการป้องกันมลพิษ (Pollution prevention) ไปใช้ ซึ่งได้แก่ ลดมลพิษหรือของเสียให้น้อยที่สุดหรือไม่มีเลย ซึ่งจะทำให้ของเสียปริมาณน้อยที่ต้องนำไปกำจัดทำให้การกำจัดง่ายขึ้นและใช้งบประมาณน้อยในการดำเนินงานซึ่งในส่วนของปัญหาขยะมูลฝอยนั้นสามารถทำได้โดยการนำขยะมูลฝอยนั้นสามารถทำได้โดยการนำขยะมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและการแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2545) ได้นำเสนอวิธีดำเนินการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและการแปรรูปเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ด้วยการจัดการระบบรีไซเคิลหรือการนำไปแปรรูปเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Recycle) โดยการรณรงค์ให้คัดแยกขยะมูลฝอยตามประเภททั้งที่บ้าน โรงเรียนและที่สำนักงานเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์โดยการนำไปขายสำหรับขยะมูลฝอยที่ขายได้ขยะมูลฝอยเปียกหรือเศษอาหารนำมาทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยน้ำชีวภาพ ดังนี้

1. การแยกขยะมูลฝอยขึ้นอยู่กับพื้นที่แยกขยะมูลฝอยและความพร้อมในการดำเนินการ เช่น

1.1 แยกเป็น 2 ประเภท คือ ขยะมูลฝอยอินทรีย์ และขยะมูลฝอยแห้ง

1.2 แยกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะมูลฝอยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยแห้ง และขยะมูลฝอย

รีไซเคิล

1.3 แยกเป็น 4 ประเภท คือ ขยะมูลฝอยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยรีไซเคิล ขยะมูลฝอยที่

ย่อยสลายไม่ได้ และขยะมูลฝอยมีพิษ

2. ถูก/ ถึงบรรจุขยะมูลฝอยสำหรับขยะมูลฝอยแต่ละประเภท ควรมีสื่อแตกต่างกันชัดเจน

- 2.1 ถุง/ ถังสีเขียวรองรับขยะมูลฝอยอินทรีย์
- 2.2 ถุง/ ถังสีเหลืองรองรับขยะมูลฝอยรีไซเคิล
- 2.3 ถุงสีเทา/ ถังสีเทาฟ้าสำหรับรองรับขยะมูลฝอยที่มีอันตรายหรือเป็นพิษ
- 2.4 ถุง/ ถังสีฟ้ารองรับขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายไม่ได้

3. จัดระบบการเก็บโดย

3.1 องค์การปกครองท้องถิ่นจัดเก็บเองโดยการจัดเก็บแบ่งเวลาการเก็บ เช่น หากแยกเป็น 4 ถุง ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ ขยะมูลฝอยรีไซเคิล ขยะมูลฝอยอันตราย และขยะมูลฝอยทั่วไป ให้จัดเก็บขยะมูลฝอยย่อยสลายและขยะมูลฝอยทั่วไปทุกวัน ส่วนขยะมูลฝอยรีไซเคิล และขยะมูลฝอยอันตรายอาจเก็บสัปดาห์ละครั้งหรือตามความเหมาะสม

3.2 จัดกลุ่มประชาชนที่มีอาชีพรับซื้อของเก่าให้ช่วยเก็บขยะมูลฝอยรีไซเคิลในรูปแบบของการรับซื้อโดยการแบ่งพื้นที่ในการจัดเก็บและกำหนดเวลาให้เหมาะสม

3.3 ประสานงานกับร้านรับซื้อของเก่าที่มีอยู่ในพื้นที่หรือพื้นที่ใกล้เคียงในการรับซื้อขยะมูลฝอยรีไซเคิล

3.4 จัดระบบตามแหล่งการเกิดขยะมูลฝอยใหญ่ ๆ เช่น ตลาดโรงเรียนสถานที่ราชการห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

4. จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่โดยมีอาสาสมัครในชุมชนหรือในโรงเรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ตั้งศูนย์รีไซเคิลในชุมชน โครงการธนาคารขยะมูลฝอยรีไซเคิลแลกเปลี่ยนของ เช่น ดินไม่ใจ โครงการผ้าป่าสามัคคีรีไซเคิล โครงการทำน้ำหมักจุลินทรีย์ปุ๋ยหมัก ฯลฯ สำหรับการเริ่มต้นการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยอาจจะเริ่มโดยให้ครัวเรือนใช้ถุงหรือถังสำหรับบรรจุวัสดุมีค่าที่คัดแยกแต่ละประเภทไม่ปะปนหรือรวมกัน

(Separated recyclable) เช่น

ถุง/ ถังที่ 1 แยกบรรจุกระดาษ

ถุง/ ถังที่ 2 แยกบรรจุพลาสติก

ถุง/ ถังที่ 3 แยกบรรจุโลหะ

ถุง/ ถังที่ 4 แยกบรรจุแก้ว

นอกจากจะจัดให้ครัวเรือนมีถุง/ ถังแยกประเภทแล้วชุมชนควรมีถังขยะมูลฝอยหรือจุดรวบรวมขยะมูลฝอย (Drop-off centers) เมื่อรวบรวมขยะมูลฝอยจากครัวเรือนควบคู่ไปด้วยและอาจจะจัดให้มีศูนย์รับซื้อกลับคืนสิ่งของที่ใช้ประโยชน์ได้ (Buy-back) หรือจัดตั้งในรูปคณะกรรมการเพื่อนำขยะมูลฝอยที่แยกประเภทจำพวกนำไปใช้ประโยชน์ได้นำไปจำหน่ายเพื่อนำรายได้เข้าสู่ระบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนต่อไป (สมชาย สหนิบุตร, 2534) อาจกล่าว

เพิ่มเติมได้ว่า การคัดแยกขยะมูลฝอยจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ไม่น้อยต่อประเด็นนี้

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอย

สวัสดิ์ โนนสูง (2543) สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ความมั่งง่ายและขาดความสำนึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น เป็นสาเหตุที่พบบ่อยมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการทิ้งขยะลงตามพื้น หรือแหล่งน้ำ โดยทิ้งลงในถังรองรับที่จัดไว้ให้ และโรงงานอุตสาหกรรมบางแห่งลักลอบนำสิ่งปฏิกูลไปทิ้งตามที่ว่างเปล่า

2. การผลิตหรือใช้สิ่งของมากเกินไปจนเกินความจำเป็น เช่น การผลิตสินค้าที่มีกระดาษหรือพลาสติกหุ้มหลายชั้น และการซื้อสินค้าโดยห่อแยกหรือใส่ถุงพลาสติกหลายถุง ทำให้มีขยะปริมาณมาก

3. การเก็บและทำลายหรือนำขยะไปใช้ประโยชน์ไม่มีประสิทธิภาพ จึงมีขยะตกค้างกองหมักหมมและส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วบริเวณจนก่อปัญหามลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบจากขยะมูลฝอยต่อสิ่งแวดล้อม

อุดม คมพักษณ์ (2534) ได้ระบุว่า ขยะมูลฝอยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์หลายประการ เพราะหากมีการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่เหมาะสมจะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ สามารถอธิบายได้ ดังต่อไปนี้

1. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและพาหะนำโรค เนื่องจากเชื้อจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนมากับขยะมูลฝอยมีโอกาที่จะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นได้ เพราะขยะมูลฝอยมีทั้งความชื้นและสารอินทรีย์ที่จุลินทรีย์ใช้เป็นอาหาร ขยะพวกอินทรีย์สารที่ทิ้งค้างไว้ จะเกิดเน่าเปื่อย กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวัน นอกจากนี้พวกขยะที่ปล่อยทิ้งไว้นาน ๆ จะเป็นที่อยู่อาศัยของหนู โดยหนูจะเข้ามาทำรังขยายพันธุ์ เพราะมีทั้งอาหารและที่หลบซ่อน ดังนั้น ขยะที่ขาดการเก็บรวบรวม และการกำจัด จึงทำให้เกิดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ที่สำคัญของเชื้อโรค แมลงวัน หนู แมลงสาบ ซึ่งเป็นพาหะนำโรคมารบกวน

2. เป็นบ่อเกิดของโรค เนื่องจากการเก็บรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยไม่ดี หรือปล่อยปละละเลยทำให้มีขยะมูลฝอยเหลือทิ้งข้างไว้ในชุมชน จะเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคต่าง ๆ เช่น ดับอักเสบ เชื้อไทฟอยด์ เชื้อโรคเอดส์ เป็นแหล่งกำเนิดและอาหารของสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นพาหะนำโรคมารบกวน เช่น แมลงวัน แมลงสาบ และหนู เป็นต้น

3. ก่อให้เกิดความรำคาญ ขยะมูลฝอย การเก็บรวบรวมได้ไม่หมดก็จะเกิดเป็นกลิ่นรบกวน กระจายอยู่ทั่วไปในชุมชน นอกจากนี้ฝุ่นละอองที่เกิดจากการเก็บรวบรวมการขนถ่าย

และการกำจัดขยะยังคงเป็นเหตุรำคาญที่มักจะได้รับคำร้องเรียนจากประชาชนในชุมชนอยู่เสมอ อีกทั้งอุจาดตาน่าขยะแขยง

4. ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ขยะมูลฝอย เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษของน้ำ มลพิษของดิน และมลพิษของอากาศ เนื่องจากมลพิษส่วนที่ขาดการเก็บรวบรวมหรือไม่นำมากำจัดให้ถูกวิธี ปล่อยทิ้งค้างไว้ในพื้นที่ของชุมชน เมื่อมีฝนตกลงมาจะไหลชะนำความสกปรก เชื้อโรค สารพิษจากขยะไหลลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้แหล่งน้ำเกิดเน่าเสียหายได้ และนอกจากนี้ ขยะมูลฝอยยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพดิน ซึ่งจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของขยะมูลฝอยถ้าขยะมีซากแบตเตอรี่ ซากหลอดฟลูออเรสเซนต์มาก ก็จะส่งผลกระทบต่อปริมาณโลหะหนักพวกปรอท แคดเมียม ตะกั่วในดินมาก ซึ่งจะส่งผลเสียต่อระบบนิเวศน์ในดิน และสารอินทรีย์ในขยะมูลฝอยเมื่อมีการย่อยสลาย จะทำให้เกิดสภาพการเป็นกรดในดิน และเมื่อฝนตกมาชะกองขยะมูลฝอย จะทำให้น้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยไหลปนเปื้อนดินบริเวณรอบ ๆ ทำให้เกิดมลพิษของดินได้ การปนเปื้อนของดินยังเกิดจากนำมูลฝอยไปฝังกลบ หรือการยกยกออกไปทิ้งทำให้ของเสียอันตรายปนเปื้อนในดิน ถ้ามีการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้งทำให้เกิดควันมีสารพิษทำให้คุณภาพของอากาศเสีย ส่วนมลพิษทางอากาศจากขยะมูลฝอยนั้น อาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากมลสารที่มีอยู่ในขยะ และพวกแก๊สหรือไอระเหย ที่สำคัญก็คือ กลิ่นเหม็นที่เกิดจากการเน่าเปื่อย และสลายตัวของอินทรีย์สารเป็นส่วนใหญ่

5. ทำให้เกิดการเสี่ยงต่อสุขภาพ ขยะมูลฝอยที่ทิ้งและรวบรวมโดยขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะมูลฝอยพวกของเสียอันตราย ถ้าขาดการจัดการที่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้ง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะหรือได้รับสารพิษที่มากับของเสียอันตราย

6. เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจ ขยะมูลฝอยปริมาณมาก ๆ ย่อมต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดการเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลกระทบจากขยะมูลฝอยไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย อากาศเสีย ดินปนเปื้อนเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

7. ทำให้ขาดความสวยงาม การเก็บขนและกำจัดที่ดีจะช่วยให้ชุมชนเกิดความสวยงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยอันสื่อแสดงถึงความเจริญและวัฒนธรรมของชุมชน ฉะนั้น หากเก็บขนไม่ดี ไม่หมด กำจัดไม่ดี ย่อมก่อให้เกิดความไม่น่าดู ขาดความสวยงาม บ้านเมืองสกปรก และความไม่เป็นระเบียบ ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ความหมายของทัศนคติ

นักวิชาการที่เกี่ยวข้องได้นิยามความหมายของคำว่า ทัศนคติ ไว้อย่างมากมาย โดยคำว่า ทัศนคติ เป็นการแสดงออกทางด้านผลรวมของความโน้มเอียงและความรู้สึกของมนุษย์ (วรรณฤดี แก้วแม่แข, 2544) ซึ่งความรู้สึกจะออกมาในทางประเมินค่าอันอาจเป็นไปได้ในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น ส่วน (พงศธร ถาวรวงษ์, 2541) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงออก ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งอาจเป็นการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ต่อสภาพบางอย่างต่อบุคคลหรือต่อ สิ่งของ เช่น ความพอใจหรือความไม่พอใจจากคำจำกัดความต่าง ๆ เหล่านี้จะเห็นได้ว่ามีประเด็น ร่วมที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. ความรู้สึกภายในเป็นความคิดเห็นที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และเป็นส่วนที่พร้อม จะมีปฏิกริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก
2. ความพร้อมหรือ แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในทางใดทางหนึ่งที่จะแสดงพฤติกรรม ออกมา ในทางสนับสนุนหรือต่อต้านบุคคล สถาบัน สถานการณ์ หรือแนวความคิด

ประเภทของทัศนคติ

วิช ลภีรัตนกุล (2536) ได้อธิบายความคิดที่เกี่ยวกับทัศนคติแบ่งออกเป็นกว้าง ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. ทัศนคติทั่วไป (General attitude) ได้แก่ สภาพจิตใจอันกว้างขวางซึ่งเป็นแนวความคิด ประจำตัวของบุคคลนั้นเป็นพฤติกรรมบุคลิกภาพอย่างกว้าง ๆ เช่น การมองโลกในแง่ดีการ เกรงครีดีในระยะเบียบประเพณี เป็นต้น
2. ทัศนคติเฉพาะอย่าง (Specific attitude) ได้แก่ สภาพจิตที่บุคคลมีต่อวัตถุสิ่งของบุคคล อื่นสถานการณ์และสิ่งอื่น ๆ เป็นอย่าง ๆ ไปทัศนคติในวงแคบ เช่น นี้มักแสดงออกในลักษณะที่ว่า ชอบหรือไม่ชอบถ้าชอบหรือเห็นว่าดีก็เรียกว่ามีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้นถ้าไม่ชอบหรือ เห็นว่าไม่ดีก็เรียกว่ามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นหรือบุคคลนั้น

ลักษณะทัศนคติ

ในทางลักษณะของทัศนคตินักวิชาการ 2 ท่าน ได้กำหนดแนวคิดของทัศนคติว่า มีลักษณะสำคัญ ดังต่อไปนี้

พงศธร ถาวรวงษ์ (2541) ทัศนคติ เป็นสิ่งที่ซับซ้อนทิศทางของการแสดงออกของบุคคล ที่จะกระทำสิ่งใดบุคคลหรือสถานการณ์ และเป็นที่ยอมรับกันในระหว่างนักวิชาการว่า ทัศนคติ มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ทักษะคิดเป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมโต้ตอบ (Predisposition to respond) ต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะหรือจะเรียกว่า สภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง
 2. ทักษะคิดจะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา (Predisposition overtime) แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง
 3. ทักษะคิดเป็นตัวแปรแฝงที่นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับความรูสึกนึกคิดไม่ว่าจะเป็นไปในรูปของการแสดงออกโดยวาจาหรือการแสดงความรู้สึก ตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
 4. ทักษะคิดมีคุณสมบัติของแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินผลและเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งหมายความว่า ไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย
- ส่วน วิรัช ลภีรัตนกุล (2536) ได้อธิบายลักษณะของทักษะคิดซึ่งโดยทั่วไปบุคคลจะแสดงออกมาใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ทักษะคิดทางบวก (Positive attitude) คือ แสดงปฏิกิริยาในด้านดีต่อบุคคลอื่นต่อเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งตอนโยบายหรือต่อองค์กร
2. ทักษะคิดทางลบ (Negative attitude) เป็นความรู้สึกที่ไม่ดีต่อบุคคลใดต่อบุคคลหนึ่ง เรื่องราวปัญหาใดปัญหาหนึ่งต่อองค์กรหรือสถาบันใด ๆ ทักษะคิดในทางลบอาจเกิดขึ้นร่วมกับความรู้สึกกระหองระแหงหรือความไม่พอใจ
3. ทักษะคิดนิ่งเฉย (Passive attitude) เป็นภาวะที่บุคคลอาจไม่มีความคิดในทิศทางใดทิศทางหนึ่งต่อบุคคลต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือต่อองค์กรสถาบันซึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีความรู้หรืออาจเห็นว่าไม่มีความเกี่ยวข้องไม่สำคัญหรือไม่มีส่วน ได้ส่วนเสียกับสิ่งนั้นหรือไม่เช่นนั้นก็อาจเป็นเพราะเขาชินจนเห็นเป็นปกติกับสิ่งนั้นแล้วก็เป็นได้

จากการศึกษาการให้นิยามลักษณะของทักษะคิด โดยนักวิชาการทั้ง 2 ท่าน ได้ให้แนวความคิดลักษณะของทักษะคิดไปในทิศทางเดียวกัน คือ ทักษะคิดในแต่ละบุคคลจะมีลักษณะเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดทั้งในด้านบวกและลบ ก่อนที่จะปรากฏขึ้นเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล ซึ่งพฤติกรรมนั้นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามแนวโน้มการจูงใจของบางสิ่งบางอย่างก็ได้

องค์ประกอบของทักษะคิด

เชดส์กี้ โฆวาสิทธิ์ (2540) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะคิดไว้ว่าทักษะคิดมีองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

1. ความรู้ความคิด (Cognitive component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้หรือความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรานั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินผลสิ่งเรานั้น ๆ

2. ความรู้สึก (Affective component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าต่างเป็นผลต่อเนื่องจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้าแล้วว่าพอใจหรือไม่พอใจต้องการหรือไม่ต้องการชอบหรือไม่ชอบดีหรือเลวอย่างไร

3. พฤติกรรม (Behavior component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติหรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้มาจากการประเมินผล

ที่มาของทัศนคติ

โดยมีนักวิชาให้นิยามที่แตกต่างกัน ในส่วนของ (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2536) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific experiences) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีหรือไม่ดีจะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นตามทิศทางที่เขามีประสบการณ์มาก่อน
 2. การติดตามสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication) การได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นจะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่างจากผู้อื่นได้
 3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้โดยขึ้นแรกเมื่อมีเหตุการณ์บางอย่างบุคคลจะสังเกตว่าบุคคลอื่นปฏิบัติอย่างไร ขึ้นต่อไปบุคคลนั้นจะแปลความหมายของการปฏิบัติในรูปของทัศนคติ
 4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional factors) ทัศนคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น ครอบครัว โรงเรียนหรือหน่วยงาน เป็นต้น
- ส่วน สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ (2545) ได้กล่าวว่า ทัศนคตินั้นมิได้มีในตัวบุคคลมาแต่กำเนิดหากแต่ค่อย ๆ เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลอันเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ที่ผ่านมาในชีวิตของบุคคลนั้นซึ่งเป็นกระบวนการอันซับซ้อนสิ่งที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลนั้นอาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรมก็ได้ อาจอยู่ใกล้หรือไกลตัวบุคคลนั้น ๆ ก็ได้ อาจกล่าวได้ว่าบ่อเกิดของทัศนคตินั้นมีหลายทาง ดังนี้

ประสบการณ์ส่วนบุคคลการมีประสบการณ์ไม่ว่าจะเป็น โดยทางตรงหรือทางอ้อมย่อมก่อให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้น ๆ โดยทั่วไปประสบการณ์ส่วนบุคคลจะกระทบโดยตรงต่อองค์ประกอบด้านความคิดของทัศนคติประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกพอใจย่อมก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้นตรงกันข้ามหากประสบการณ์นั้น ๆ ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจบุคคลก็จะเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ อาทิบุคคลบุคคลหนึ่งมีผู้บังคับบัญชาซึ่งทำหน้าที่ผู้บังคับบัญชาที่ดีเขาจึงเกิดทัศนคติที่ดีต่อผู้บังคับบัญชาของเขาซึ่งการมีเขาเป็นสมาชิกอยู่นั้นก็เป็นองค์การที่ดี

ดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสิ่งเหล่านี้จึงทำให้เขาเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์กรและต่อ
งานที่ทำหรือการที่ผู้บังคับบัญชาไม่ทำหน้าที่ผู้บังคับบัญชาที่ดีและชอบดูว่าผู้ใต้บังคับบัญชาบ่อย ๆ
ผู้ใต้บังคับบัญชาอาจเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้บังคับบัญชาคนนั้น

การศึกษาเล่าเรียนการอบรมสั่งสอนกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Socialization process) ทั้งที่ได้จากกลุ่มปฐมภูมิ (Primary group) คือ ครอบครัวและกลุ่มทุติยภูมิ (Secondary group) ได้แก่ โรงเรียนสมาคมพรรคการเมือง ฯลฯ ทั้งในรูปที่เป็นแบบแผนหรือเป็นทางการ (Formal) อาทิ การเรียนในโรงเรียนการเป็นสมาชิกในองค์กรหรือในรูปที่ไม่เป็นแบบแผนหรือไม่เป็นทางการ (Informal) อาทิ การได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่พี่น้องความสัมพันธ์กับเพื่อน อิทธิพลของสื่อมวลชนรวมตลอดถึงสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมค่านิยมแวดล้อมอยู่แนวทางต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วล้วนแต่เป็นทางที่จะหล่อหลอม ก่อให้เกิดทัศนคติในตัวบุคคลได้ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ยังมีบ่อเกิดอื่น ๆ ของทัศนคติอีก ได้แก่ การเลียนแบบผู้อื่น (Imitation) ซึ่งเป็นการเลียนแบบอย่างที่ตนชอบยอมรับหรือเคารพเพื่อทำให้เข้ากับที่ตนนิยมรักใคร่การลอกเลียนแบบนี้อาจก้าวไปถึงการถ่ายแบบโดยพยายามทำตนให้เหมือนกับอีกบุคคลหนึ่งในแง่ความรู้สึกนึกคิดด้วย (Identification) ทั้งนี้เพื่อจะทำตนให้เหมือนกับอีกบุคคลที่ตนอยากเป็นพวกเดียวกันกับเขา ความประทับใจที่รุนแรงก็มีส่วนในการสร้างทัศนคติ เช่นเดียวกัน

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติ เป็นความสัมพันธ์ที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความรู้สึก และความเชื่อ หรือการรับรู้ของบุคคลกับแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมโต้ตอบในทางใดทางหนึ่งต่อเป้าหมายของทัศนคตินั้น

โดยสรุป ทัศนคติในงานที่นี้เป็นเรื่องของจิตใจ ทำที่ ความรู้สึกนึกคิด และความโน้มเอียงของบุคคล ที่มีต่อข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับ รายการกรองสถานการณ์ที่ได้รับมา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ทัศนคติ มีผลให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมา จะเห็นได้ว่า ทัศนคติ ประกอบด้วย ความคิดที่มีผลต่ออารมณ์และความรู้สึกนั้นออกมาโดยทางพฤติกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

กิริติ ยชียงยง (2549) ความรู้เป็นทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับองค์กร องค์กรจึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้โดดเด่นอันเป็นต้นทุนที่สำคัญขององค์กรเพื่อความได้เปรียบเชิงการแข่งขันและเพื่อเพิ่มคุณค่าในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ตัวอย่าง เช่น ความรู้ที่เกิดขึ้นมานานแล้วหรืออาจจะเรียกว่าภูมิปัญญาหรือที่เรามากจะคุ้นหูกับคำว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ ความรู้ที่มีได้

เกิดมาจากแต่ผู้มีการศึกษาสูง ๆ เท่านั้นแต่ยังสามารถถูกผลิตขึ้นมาจากบุคคลธรรมดาทั่วไป หรือที่เรียกว่าชาวบ้าน ความรู้ที่ได้จากภูมิปัญญาชาวบ้านก็มีได้มีคุณค่าที่ยิ่งหย่อนไปกว่าภูมิปัญญาของนักวิชาการ และสังคมยุคปัจจุบันได้เชิดชูว่าภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง เพราะความรู้ที่ถูกผลิตออกมามิได้มาจากตัวหนังสือในตำราหรือการวิจัยในห้องทดลองหากแต่เกิดมาจากประสบการณ์ที่ถูกสั่งสมลงผิดลองถูกสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ภูมิปัญญาเหล่านี้ได้เคลื่อนแปลงไว้ด้วยวัฒนธรรมทางสังคมอีกมากมายซึ่งความรู้ใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์มักมองข้ามและเป็นการยากที่จะใช้เทคโนโลยีหรือความรู้ใด ๆ มาผลิตความรู้อันเป็นภูมิปัญญาเหล่านั้นได้ในเวลาอันสั้น

ความหมายของความรู้

ความรู้เป็นความคิดของแต่ละบุคคลที่ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์จนเกิดความเข้าใจ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสรุปและตัดสินใจตามสถานการณ์ต่าง ๆ

บุรุษย์ ศิริมหาสาคร (2550) ความรู้ คือ สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้

กิริติ ยศยิ่งยง (2549) ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า ความรู้ คือ ความคิดของแต่ละบุคคลที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จนเกิดความเข้าใจ และนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ จนได้รับการยอมรับโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคม

พรธิดา วิเชียรปัญญา (2547) ได้ให้ความหมายของความรู้ คือ กระบวนการของการขัดเกลาเลือกใช้และบูรณาการการใช้สารสนเทศเหล่านั้นจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ (New knowledge) ความรู้ใหม่จึงเกิดขึ้นจากการผสมผสานความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้ใหม่ที่ได้รับซึ่งความรู้ดังกล่าวเป็นสิ่งที่อยู่ภายในบุคคลเป็นความรู้ที่ไม่ชัดเจนซึ่งหากได้รับการถ่ายทอดออกมาอยู่ในรูปลายลักษณ์อักษรก็จะกลายเป็นความรู้ที่ชัดเจนและความรู้จะเกิดคุณค่าได้หากมีการนำไปใช้ในการตัดสินใจ

น้ำทิพย์ วิชาวิน (2547) ให้นิยามความรู้ตามแนวคิดของแมคคาร์ทีว่า ความรู้เป็นความคิดและการกระทำที่ได้รับการยอมรับโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสังคม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2555) ได้ให้ความหมายของ “ความรู้” ไว้ว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจำได้ หรือระลึกได้โดยการมองเห็น ได้ยิน ความรู้ในขั้นนี้คือข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น

อักษร สวัสดิ์ (2542) ได้ให้ความหมายของความรู้ตามแนวคิดของ Bloom ไว้ว่า ความรู้ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ วิธีการ และกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงแบบกระบวนการของโครงการ วัตถุประสงค์ในด้านความรู้ โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำอันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ โดยตามแนวคิดของ Bloom ได้แจกแจงรายละเอียดของความรู้แต่ละระดับไว้ ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นถึงการจำและการระลึกได้ถึงความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นความจำที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กัน ไปจนถึงความจำในสิ่งที่ยากซับซ้อนและมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

2. ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension) เป็นความสามารถทางสติปัญญาในการขยายความรู้ ความจำให้กว้างออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดงพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับสื่อความหมายและความสามารถในการแปลความหมาย การสรุปหรือการขยายความสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. การนำไปปรับใช้ (Application) เป็นความสามารถในการนำความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension) ในเรื่องใด ๆ ที่มีอยู่เดิมไปแก้ไขปัญหาที่แปลกใหม่ของเรื่องนั้น โดยการใช้ความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการกับความคิดรวบยอด มาผสมผสานกับความสามารถในการแปลความหมายการสรุปหรือการขยายความสิ่งนั้น

4. การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นความสามารถและทักษะที่สูงกว่าความเข้าใจและการนำไปปรับใช้ โดยมีลักษณะเป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่ อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อย ๆ หรือส่วนใหญ่ ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นเรื่องราวอันหนึ่งอันเดียวกับการสังเคราะห์จะมีลักษณะของการเป็นกระบวนการรวบรวมเนื้อหาสาระของเรื่องต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างที่ยังไม่ชัดเจนขึ้นมาก่อนอันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ภายในขอบเขตของสิ่งที่กำหนดให้

6. การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินเกี่ยวกับความคิดค่านิยม ผลงาน คำตอบ วิธีการและเนื้อหาสาระเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างโดยมีการกำหนดเกณฑ์ (Criteria) เป็นฐานในการพิจารณาตัดสิน การประเมินผลจัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สูงสุดของพุทธิลักษณะ (Characteristics of cognitive domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์เข้ามาพิจารณาประกอบกันเพื่อทำการประเมินผลสิ่งหนึ่งสิ่งใด

มาโนช เวชพันธ์ (2532) ให้นิยามความรู้ตามแนวคิดของฮอสเปอร์ไว้ว่า ความรู้ นับเป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำซึ่งอาจจะโดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน หรือได้ฟัง ความรู้นี้เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการเรียนรู้

ประเภทของความรู้

Jenson and Meckling (2001, p.17) แบ่งความรู้ ออกตามลักษณะการใช้และพิจารณาถึงมูลค่าในการถ่ายโอนความรู้เป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ที่เป็นความรู้เฉพาะ (Specific knowledge) คือความรู้ที่มีค่าใช้จ่าย หรือราคาสูงในการถ่ายโอนไปยังบุคคลอื่น

2. ความรู้ทั่วไป (General knowledge) คือ ความรู้ที่มีราคาไม่แพง หรือมีค่าใช้จ่ายไม่สูงในการถ่ายโอนไปยังบุคคลอื่น

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2547) ได้แบ่งความรู้ ออกเป็น 3 ประเภท โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้เฉพาะบุคคล (Individual knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวพนักงานแต่ละคนที่เป็นความรู้ในตัวของแต่ละคนที่รับรู้ได้เพียงแต่บุคคลนั้น ๆ เท่านั้น

2. ความรู้ขององค์กร (Organizational knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพนักงานที่อยู่ในกลุ่ม หรือ ฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กรหนึ่ง ๆ ทำให้เกิดเป็นความรู้โดยรวมขององค์กร สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานในองค์กรได้มากขึ้น

3 ความรู้ที่เป็นโครงสร้าง (Structural knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดจากการสร้าง หรือ การต่อยอดองค์ความรู้ผ่านกระบวนการ คู่มือ และจรรยาบรรณต่าง ๆ ในองค์กร

เจนเนตร มณีนาค, ดร.ณรัตน์ วิบุลคิตปป์, ภาวินี บุญเกษมสันติ และอรสา เติตวิวัฒน์ (2546) ได้แบ่งความรู้ ออกเป็น 2 ประเภท โดยพิจารณาจาก “รูปแบบที่มองเห็น” ได้แก่

1. ความรู้โดยนัย หรือ ความรู้แบบแฝงเร้น หรือ ความรู้ที่มองเห็นไม่ชัดเจน (Tacit knowledge) เป็นความรู้ที่ซ่อนอยู่ในสมองของคนแต่ละบุคคล เกิดจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ ความเชื่อ หรือ ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน และเป็นความรู้ส่วนบุคคลที่มีลักษณะเป็นความรู้ที่อยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคล เช่น การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ผ่านการสังเกต การสนทนา การฝึกอบรม ความรู้ประเภทนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้งานขององค์กรประสบความสำเร็จ เนื่องจากความรู้ประเภทนี้เกิดจากประสบการณ์ และการนำมาเล่าสู่กันฟัง จึงยากที่จะจัดให้เป็นระบบหรือหมวดหมู่ ยากที่จะเขียนออกมาเป็นกฎเกณฑ์หรือตำรา แต่สามารถถ่ายทอดออกมาโดยการสนทนา การสังเกต การเลียนแบบ เป็นต้น

2. ความรู้ที่ชัดแจ้ง หรือ ความรู้ที่เป็นทางการ (Explicit knowledge) เป็นความรู้เฉพาะหรือความรู้ทั่วไป สามารถรวบรวมและบันทึกออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นความรู้ขององค์กรที่มีลักษณะเป็นความรู้ที่เป็นเหตุเป็นผล เป็นความรู้ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หนังสือ คู่มือ ตำรา เอกสาร รายงานนิตยสาร วารสาร แผ่นพับ ใบปลิว สมุดบันทึกต่าง ๆ ดังนั้น จึงทำให้คนเข้าถึงได้ง่าย สะดวกและมีความรวดเร็วต่อการเผยแพร่ ซึ่งความรู้ในลักษณะนี้เป็นความรู้ที่มองเห็นเป็นรูปธรรม สามารถนำมาต่อยอดในการพัฒนาความรู้ นั่น ๆ ซึ่งความรู้ที่ได้นั้นอาจจะไม่ใช่จากบุคคลคนเดียวก็ได้

Camp Da (1976, p. 25) แบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ทางสังคม (Social knowledge) หรือความรู้สาธารณะ (Policy knowledge) เป็นความรู้ที่รวบรวมโดยระบบสังคม ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างอิสระและเท่าเทียมกันของสมาชิกที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ ผ่านการเก็บบันทึกและรวบรวม

2. ความรู้ส่วนบุคคล (Personal knowledge) หรือความรู้ส่วนตัว (Individual knowledge) คือ ความรู้ที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคล และสามารถเข้าใจ หรือรับรู้ได้เพียงบุคคลนั้น หรือโดยผ่านบุคคลคนนั้นเท่านั้น เช่น การถามคำถามบุคคลนั้น โดยตรง

ระดับของความรู้

ความรู้มีอยู่มากมายรอบ ๆ ตัวเรา และสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ (มนตรี จุฬาวัฒนทล, 2537)

ระดับแรก ความรู้เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวเรา ซึ่งสามารถรับรู้ได้โดยประสาทสัมผัส มองเห็น ได้ยิน ดมกลิ่น และลิ้มรสได้ เช่น ความร้อน-เย็น ความสว่าง-มืด เสียง ดัง-เบา กลิ่นหอม-เหม็น และรสเค็ม-หวาน เป็นต้น ความรู้ระดับต้นนี้อาจเรียกว่า ความรู้สึก

ระดับที่สอง ได้แก่ ความรู้ด้านภาษา ซึ่งจะทำได้ทั้งอ่านและเขียนหนังสือได้ ฟังเข้าใจ ฟังวิทยุและดูทีวีรู้เรื่อง ตลอดจนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้สะสมและตกทอดกันมา

ระดับที่สาม ได้แก่ ความรู้ด้านวิชาการ ซึ่งได้จากการศึกษาเล่าเรียน ทำให้คิดเลขเป็น คำนวณดอกเบี้ยได้ ออกแบบอาคารได้ เขียนบทละครได้ ใช้คอมพิวเตอร์เป็น รู้กฎหมายบ้านเมือง รู้จักกฎเกณฑ์ ทางฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ เคมี และชีววิทยา วินิจฉัยโรคและรู้วิธีการรักษาโรค เป็นต้น ความรู้วิชาการเหล่านี้ มักจะต้องเรียนรู้จากครู อาจารย์ เอกสาร ตำราทางวิชาการหรือผู้ที่รู้เรื่องนั้นมาก่อน

ระดับที่สี่ ได้แก่ ความรู้ใหม่ เป็นความรู้ที่ไม่เคยมีอยู่ก่อน ได้มาโดยการค้นคว้าวิจัย การคิดค้นกระบวนการใหม่ และควรจะหาแนวทางในการนำความรู้ใหม่ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดการพัฒนา

Bloom (1976 อ้างถึงใน สุภาพร ศรีงาม, 2552) ได้ทำการศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงตามลำดับชั้นความสามารถจากต่ำไปสูง ดังนี้

1. ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจำหรือรู้สึกได้ แต่ไม่ใช้การใช้ความเข้าใจไปตีความหมายในเรื่องนั้น ๆ แบ่งออกเป็น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วิธีดำเนินงาน แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้าง และหลักการ

2. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ทั้งในด้านภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ

3. การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา เช่น แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

4. การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราว ออกเป็นส่วนประกอบย่อย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบส่วนย่อย และหลักการ หรือทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ

5. การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำเอาเรื่องราว หรือส่วนประกอบย่อยมาเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการดัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ปรับปรุงของเก่าให้มีคุณค่าขึ้น

6. การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการพิจารณา ตัดสินคุณค่าของความคิดอย่างมีหลักเกณฑ์ เป็นการตัดสินใจว่าอะไรดีไม่ดียังไรใช้หลักเกณฑ์เชื่อถือได้โดยอาศัยข้อเท็จจริงภายในและภายนอก

การวัดความรู้

การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถในการระลึกเรื่องราวข้อเท็จจริง หรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่บุคคลได้รับคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยคำถามวัดความรู้แบ่งออกเป็น 3 ชนิด (ไพศาล หวังพานิช, 2526, หน้า 96-104) คือ

1. ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย ประกอบด้วยคำถามประเภทต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยม กฎ ความจริง หรือรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ

2. ถามความรู้ในวิธีการดำเนินการ เป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ตามแบบแผนประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติงานทั้งหลาย เช่น ถามระเบียบแบบแผน ลำดับขั้น แนวโน้มการจัดประเภทและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

3. ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือหลักการของเรื่องที่เกิดจากการผสมผสานหลักขณะร่วม เพื่อรวบรวมและย่อลงมาเป็นหลัก หรือหัวใจของเนื้อหา

จำนง พรายแย้มแซ (2535, หน้า 24-29) กล่าวว่า การวัดความรู้ในส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบ ซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้น ๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัด หรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

2. แบบปรนัย แบ่งเป็น

2.1 แบบเติมคำ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์แบบทดสอบนี้เป็นการวัดความสามารถในการหาคำ หรือข้อความมาเติมลงในช่องว่างของประโยคที่กำหนดให้ถูกต้องแม่นยำ โดยไม่มีคำตอบใดชี้นำมาก่อน

2.2 แบบถูก-ผิด แบบทดสอบนี้วัดความสามารถในการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว โดยจะเป็นการวัดความจำและความคิด ในการออกแบบทดสอบควรต้องพิจารณาถึงข้อความจะต้องชัดเจน ถูกหรือผิดเพียงเรื่องเดียว สั้นกะทัดรัดได้ใจความ และไม่ควรรใช้คำปฏิเสธซ้อน

2.3 แบบจับคู่แบบทดสอบนี้เป็นลักษณะการวางข้อเท็จจริง เงื่อนไข คำ ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ไว้ 2 ด้านขนานกัน เป็นแถวตั้ง 2 แถว แล้วให้อ่านคู่ข้อเท็จจริงในแถวตั้งด้านหนึ่งว่ามีความเกี่ยวข้อง จับคู่ได้พอดีกับข้อเท็จจริงในอีกแถวตั้งหนึ่ง โดยทั่วไปจะกำหนดให้ตัวเลือกในแถวตั้งด้านหนึ่งน้อยกว่าอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ได้ใช้ความสามารถในการจับคู่มากขึ้น

2.4 แบบเลือกตอบข้อสอบแบบนี้เป็นข้อสอบที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์และตรวจให้คะแนนได้แน่นอน ลักษณะของข้อสอบประกอบด้วยส่วนข้อคำถาม และตัวเลือก โดยตัวเลือกจะมีตัวเลือกที่เป็นตัวถูก และตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ผู้เขียนข้อสอบต้องมีความรู้ในวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง และรู้วิธีการเขียนข้อสอบ โดยมีข้อควรพิจารณา คือ ในส่วนข้อคำถามต้องชัดเจนเพียงหนึ่งเรื่อง ภาษาที่ใช้กะทัดรัดเหมาะสมกับระดับของผู้ตอบ ไม่ใช้คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกัน และไม่ควรถามคำถามแบบท่องจำ และในส่วนตัวเลือกควรมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียวที่มีความกะทัดรัด ไม่ชี้นำหรือแนะคำตอบ มีความเป็นอิสระจากกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเรียงตามลำดับตามปริมาณหรือตัวเลข ตัวลวงต้องมีความเป็นไปได้และกำหนดจำนวนตัวเลือก 4 หรือ 5 ตัวเลือก

เยวดี วิบูลย์ศรี (2540, หน้า 99) กล่าวว่า การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถของบุคคลในการระลึกนึกถึงเรื่องราว หรือสิ่งที่เคยเรียนมาแล้วซึ่งคำถามที่ใช้ในระดับนี้ คือความจำ

โดยสรุปแล้ว ความรู้ ไม่ได้เป็นเพียงข้อมูลที่ทำให้คนรู้และเกิดความเข้าใจเท่านั้น แต่ยังถูกนำไปใช้ในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และยังหมายถึง การรับรู้ข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาจากการสังเกตหรือจากประสบการณ์ทางธรรมชาติ (Natural setting) คือ เรียนรู้จากสภาพธรรมชาติที่อยู่ใกล้ ๆ ตัว และการเรียนรู้จากสังคม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

ความหมายของพฤติกรรม

โดยมี ประภา เพ็ญสุวรรณ (2541) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ได้ เช่น การเต้นของหัวใจ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ เป็นต้น

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร (2526) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมมนุษย์ว่า มนุษย์มีพฤติกรรมทางจิตหรือพฤติกรรมภายในควบคู่กับพฤติกรรมภายนอก มนุษย์มีความรู้สึกในการสัมผัส มีการรับรู้ มีการเรียนรู้ มีการจำ มีการคิด มีการตัดสินใจ รวมทั้งเกิดอารมณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอก ในการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมทางจิตเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมที่เป็นพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมทางจิตของมนุษย์อาจเกี่ยวข้องโดยตรงกับมนุษย์ด้วยกัน แต่ด้วยเหตุผลที่ว่า สังคมมนุษย์ย่อมต้องเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมกายภาพ ด้วยเหตุนี้ พฤติกรรมทางจิตจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมกายภาพด้วยไม่มากนักน้อยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ไม่ว่ามนุษย์จะทำอะไรย่อมมีการรับข่าวสารการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อม มีการพยายามทำความเข้าใจความหมายเกิดการเรียนรู้และสะสมไว้ในจิต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาทางจิตต่อไป

ชลิตา ถนอมวงษ์ (2537) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองของบุคคลซึ่งอาจเป็นไปโดยไม่รู้สึกรู้ตัวหรือมีจุดมุ่งหมายรวมทั้งไตร่ตรอง เป็นอย่างดีมาแล้วโดยมีความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติเป็นตัวก่อให้เกิดแสดงออกมาโดยที่บุคคลอื่น ๆ ที่อยู่รอบ ๆ สามารถสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งสามารถใช้เครื่องมือทดสอบได้

ระเบียบ ชาญช่วง (2541) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองของมนุษย์ต่อสถานการณ์หรือสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ทั้งที่สามารถสังเกตได้และไม่สามารถสังเกตได้

องค์ประกอบของพฤติกรรม

ประภา เพ็ญสุวรรณ (2541) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของ Bloom ว่า พฤติกรรมมีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ

1. พฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา (Cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับการรับรู้ การรับรู้ การจำข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถและทักษะทางสติปัญญาการใช้ วิจารณ์ญาณเพื่อประกอบการตัดสินใจ พฤติกรรมด้านนี้ประกอบด้วยความสามารถระดับต่าง ๆ คือ ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การประยุกต์หรือการนำความรู้ไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินผล (Evaluation)

2. พฤติกรรมด้านทัศนคติ ค่านิยม ความรู้สึกชอบ (Affective domain) หมายถึง ความสนใจ ความคิดเห็น ความรู้สึกทำที่ ความชอบ ไม่ชอบ การให้คุณค่า การรับ การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคลยากแก่ การอธิบายพฤติกรรมด้านนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การรับรู้หรือการให้ความสนใจ (Receiving or attending) การตอบสนอง (Responding) การให้ค่าหรือเกิดค่านิยม (Valuing) การจัดกลุ่ม (Organizing) และการแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (Character by a value)

3. พฤติกรรมการปฏิบัติ (Psychomotor domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถ ทางด้านร่างกายแสดงออกซึ่งรวมถึงการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่แสดงออก และสังเกตได้ใน สถานการณ์หนึ่ง ๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ล่าช้า คือ บุคคลไม่ได้ปฏิบัติทันทีแต่คาดคะเนว่า อาจปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมที่แสดงออกนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่เป็นเป้าหมายของการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยพฤติกรรมระดับต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วเป็นส่วนประกอบ (ด้านพุทธิปัญญา และด้านทัศนคติ) พฤติกรรมด้านนี้ต้องอาศัยเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน

สำหรับ ชูดา จิตพิทักษ์ (2526) กล่าวว่า สิ่งกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มีหลาย ประการ แยกได้เป็น 2 ประเภท

1. ลักษณะนิสัยส่วนตัว ได้แก่

1.1 ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลคิดถึงอะไรก็ตามในแง่ข้อเท็จจริง ซึ่งไม่ จำเป็นต้องถูกหรือผิดเสมอไป ความเชื่ออาจมาจากการเห็น การบอกเล่า การอ่าน รวมทั้งการคิด ขึ้นมาเอง

1.2 ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนนิยม ยึดถือประจำใจ ที่ช่วยตัดสินใจในการเลือก

1.3 ทัศนคติหรือเจตคติ มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือทัศนคติ เป็นแนวโน้มหรือขั้นเตรียมพร้อมของพฤติกรรมปฏิบัติและถือว่าทัศนคติมีความสำคัญ ในการกำหนดพฤติกรรมปฏิบัติในสังคม

1.4 บุคลิกภาพ เป็นสิ่งกำหนดว่าบุคคลหนึ่งควรจำทำอะไรถ้าเขาอยู่ในสถานการณ์หนึ่ง เป็นสิ่งบอกว่าบุคคลจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง ๆ

2. กระบวนการอื่น ๆ ทางสังคม

สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (Stimulus object) และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม ลักษณะนิสัยของบุคคล คือ ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะ บุคลิกภาพ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็จริง แต่พฤติกรรมจะเกิดขึ้นยังไม่ได้ ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ การสะสมความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ที่เคยได้รับจากภายนอก เช่น ข่าวสารคำบอกเล่าของบุคคล เป็นต้น

การวัดพฤติกรรม

สมจิตน์ สุพรรณทัศน์ (2542 อ้างถึงใน นิรมล กลับชุ่ม, 2534) ได้กล่าวถึงวิธีการศึกษาพฤติกรรมมี 2 วิธี คือ

1. การศึกษาพฤติกรรมโดยตรง ทำได้ 2 แบบ ดังนี้

1.1 การสังเกตแบบให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว (Direct observation) เช่น ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน โดยบอกให้นักเรียนในชั้นได้ทราบว่าครูในชั้นได้ทราบว่าครูจะสังเกตดูว่าใครทำกิจกรรมอะไรบ้างในห้อง การสังเกตแบบนี้บางคนอาจไม่แสดงพฤติกรรมที่แท้จริงออกมาได้

1.2 การสังเกตแบบธรรมชาติ (Naturalistic observation) คือ การที่บุคคลผู้ต้องการสังเกตพฤติกรรม ไม่ได้กระทำตนเป็นที่รบกวนพฤติกรรมของบุคคลผู้ถูกสังเกต และเป็นไปในลักษณะที่ทำให้ผู้ถูกสังเกตไม่ทราบว่าถูกสังเกตพฤติกรรม การสังเกตแบบนี้จะได้พฤติกรรมที่แท้จริงมาก และจะสามารถนำไปอธิบายพฤติกรรมในสถานที่ใกล้เคียงกัน ข้อจำกัดของวิธีสังเกตต้องทำเป็นเวลาดิตต่อกันเป็นจำนวนหลายครั้ง การสังเกตพฤติกรรมทั้งที่ผู้ถูกสังเกตรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ผู้ถูกสังเกตจะต้องมีความละเอียด ต้องสังเกตให้เป็นระบบ ละมีการบันทึกเมื่อสังเกตพฤติกรรมได้แล้ว นอกจากนี้ ผู้สังเกตจะต้องไม่มีอคติต่อผู้ถูกสังเกต ซึ่งจะช่วยให้ได้ผลการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้

2. การศึกษาพฤติกรรมโดยอ้อม แบ่งออกได้หลายวิธี คือ

2.1 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้ศึกษาต้องการซักถามข้อมูลจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งทำได้โดยการซักถาม เสนอหน้ากันโดยตรง หรือมีคนกลางทำหน้าที่ซักถามให้ก็ได้ เช่น ใช้ถามสัมภาษณ์คนที่พูดกันคนละภาษา การสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบถึงพฤติกรรมของบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การสัมภาษณ์โดยตรง ทำได้โดยผู้สัมภาษณ์ซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเรื่องต่าง ๆ ตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้ อีกประเภท คือ การสัมภาษณ์โดยอ้อม

หรือไม่เป็นทางการ ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่ทราบว่าผู้สัมภาษณ์ต้องการอะไร ผู้สัมภาษณ์จะพูดคุยไปเรื่อย ๆ โดยสอดแทรกเรื่องที่จะสัมภาษณ์เมื่อมีโอกาส ซึ่งผู้ตอบจะไม่รู้ตัวว่าเป็นสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์เจาะจงที่จะทราบถึงพฤติกรรม วิธีการสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลมากมาย แต่มีข้อจำกัดคือ บางเรื่องผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ต้องการเปิดเผย

2.2 การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมาก และเป็นผู้อ่านออกเขียนได้ หรือสอบถามกับบุคคลที่อยู่กระจัดกระจายมาก นอกจากนี้ยังสามารถถามพฤติกรรมในอดีตหรือต้องการ และเป็นผู้อ่านออกเขียนได้หรือสอบถามกับบุคคลที่อยู่ห่างหรือสอบถามกับบุคคลที่ต้องการทราบแนวโน้มพฤติกรรมในอนาคตได้ข้อดีอีกประการหนึ่งคือ ผู้ถูกศึกษาสามารถที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ปกปิดหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ยอมแสดงให้บุคคลอื่นทราบได้โดยวิธีอื่น ซึ่งผู้ถูกศึกษาแน่ใจว่าเป็นความลับ และการใช้แบบสอบถามจะใช้เวลาศึกษาเวลาใดก็ได้

2.3 การทดลอง เป็นการศึกษาพฤติกรรมโดยผู้ถูกศึกษาจะอยู่ในสภาพการควบคุมตามที่ผู้ศึกษาต้องการ โดยสภาพแท้จริงแล้วการควบคุมจะทำได้ในห้องทดลอง แต่ในชุมชนการศึกษาพฤติกรรมของชุมชนโดยควบคุมตัวแปรต่าง ๆ คงเป็นไปได้น้อยมาก การทดลองในห้องปฏิบัติการจะให้ข้อมูลมีขีดจำกัด ซึ่งบางครั้งอาจนำไปใช้ในสภาพความเป็นจริงได้ไม่เสมอไป แต่วิธีนี้มีประโยชน์มากในการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลทางด้านการแพทย์

2.4 การทำการบันทึก วิธีนี้ทำให้ทราบพฤติกรรมของบุคคล โดยให้บุคคลแต่ละคนทำบันทึกพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งอาจเป็นบันทึกประจำวัน หรือศึกษาพฤติกรรมแต่ละประเภท เช่น พฤติกรรมการกิน พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมทางสุขภาพ พฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของมนุษย์ต่อสถานการณ์หรือสิ่งกระตุ้นต่าง ๆ โดยนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันในรูปของการปฏิบัติ หรือการกระทำที่สามารถสังเกตเห็นได้

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม

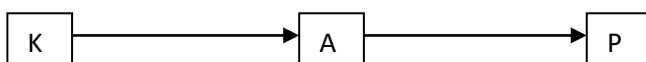
Schwartz (1975 อ้างถึงใน จิราพร ธรรมเสนา, 2549, หน้า 10) ได้กล่าวถึงรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม โดยสรุปได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

เมื่อ K คือ ความรู้ (Knowledge)

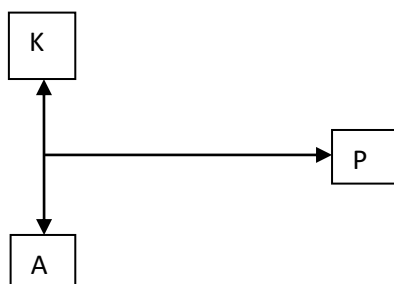
A คือ ทักษะ (Attitude)

P คือ พฤติกรรม (Behavior) หรือการปฏิบัติ (Practice)

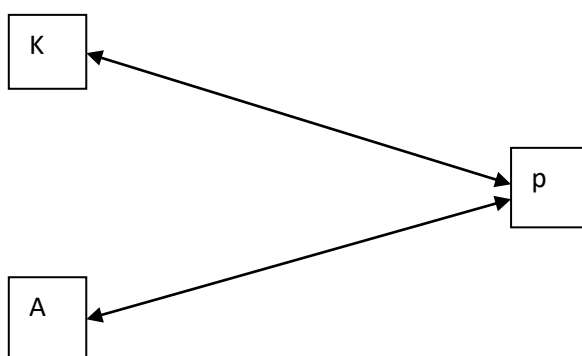
ลักษณะที่ 1 พฤติกรรมการปฏิบัติที่แสดงออกมาจะเป็นไปตามทัศนคติและความรู้ที่บุคคลนั้นมีอยู่ โดยทัศนคติเป็นตัวกลางระหว่างความรู้และพฤติกรรมการปฏิบัติ ทัศนคติจะเกิดจากความรู้ที่มีอยู่และพฤติกรรมการปฏิบัติจะแสดงออกไปตามทัศนคตินั้น และทัศนคติจะเกิดจากพฤติกรรมการปฏิบัติและเกิดความรู้ตามมาได้

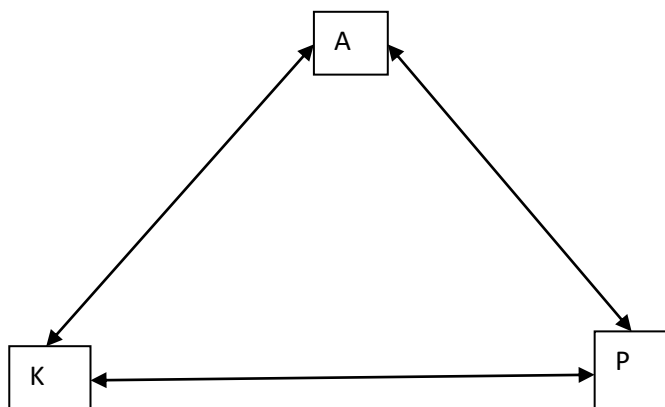
ลักษณะที่ 2 พฤติกรรมการปฏิบัติที่เกิดจากความรู้และทัศนคติมีความสัมพันธ์กัน หรือความรู้กับทัศนคติมีผลรวมกัน เกี่ยวข้องกันก่อให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติตามมาได้

ลักษณะที่ 3 ความรู้และทัศนคติต่างทำให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติได้ และพฤติกรรมการปฏิบัติก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติ โดยที่ความรู้และทัศนคติไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กัน

ลักษณะที่ 4 ความรู้มีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม บุคคลมีความรู้และปฏิบัติตามความรู้นั้น หรือความรู้มีผลต่อทัศนคติก่อนแล้วพฤติกรรมการปฏิบัติที่เกิดขึ้นเป็นไปตามทัศนคตินั้น และพฤติกรรมการปฏิบัติก็มีผลต่อความรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีทัศนคติเป็นตัวกลางทำให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติตามมา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จันทร์จิรา โพธิ์ขาว (2549) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ใน 3 ลักษณะ คือ การลดการเกิดขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่ และการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยสุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 30,832 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 381 คน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนรายได้ในครัวเรือน ต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และลักษณะที่อยู่อาศัยและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย แบ่งออกเป็น การลดการเกิดขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่ และการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยเครื่องมือในการใช้วิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา สถิติทดสอบ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับน้อย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ และการคัดแยกประเภทขยะอยู่ในระดับพอใช้ และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย และการคัดแยกขยะมูลฝอยคือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการ

ขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมและด้านอื่น ๆ

ศศิธามานตร์ แสงสวัสดิ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง เทคโนโลยีสะอาดกับประสิทธิภาพ การจัดการขยะชุมชน กรณีศึกษา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัจจุบันของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะครัวเรือน ที่สอดคล้องกับหลักการเทคโนโลยีสะอาด ภายใต้กรอบแนวคิด 3Rs เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขต ทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ที่สอดคล้องกับหลักการ เทคโนโลยีสะอาดภายใต้กรอบแนวคิด 3Rs เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขต ทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ในชุมชนเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยมีประชากร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครัวเรือนตัวอย่างในหมู่บ้านและชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เขตทวีวัฒนา จำนวนทั้งสิ้น 400 ครัวเรือน วิธีการศึกษาและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสำรวจครัวเรือนตัวอย่างโดยใช้ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดจำแนกได้ ดังนี้ เพศ พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวนมากที่สุด 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.50 อายุระหว่าง 51-60 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 ระดับการศึกษาพบว่า จากชั้นประถมศึกษาจำนวนมากที่สุด 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25 อาชีพ อาชีพรับจ้างทั่วไป มีจำนวนมากที่สุด 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ระยะเวลา 5 ปี มากที่สุด จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 71.00 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน รายได้มากกว่า 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.00 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีสมาชิก จำนวน 4-6 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.50 ประเภทของชุมชนที่พักอาศัย พบว่า หมู่บ้านจัดสรร มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.75 รองลงมา ชุมชนแออัด คิดเป็นร้อยละ 14.75 ชุมชน ประชาชน ในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 0.80 เมื่อ พิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือ ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาของ ส่วนรวมที่ทุกคนต้องช่วยกันแก้ไข เพศของประชาชนในชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อายุของประชาชนในชุมชนมีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ ระดับการศึกษาของประชาชนในชุมชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาชีพของประชาชนใน ชุมชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ระยะเวลาที่ประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนมีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

พิภัทร แสงสินธุสร (2550) ได้ศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลภูเก็ต และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน t-test และ One-way ANOVA ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ตอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย มากที่สุด คือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ รองลงมาคือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย และด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ประชาชนเลือกขยะประเภทกล่องกระดาษ หรือหนังสือพิมพ์เก็บไว้ขาย หรือนำกลับมาใช้ได้ อีกในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ประชาชนเลือกใช้ถุงพลาสติกใส่สิ่งของใบใหญ่เพียงใบเดียวมากกว่าใบเล็กหลาย ๆ ใบ และในด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาชนมีพฤติกรรมการทิ้งขยะมูลฝอย จะต้องมัดถังขยะรองรับเสมอ ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พบว่า เพศ ระดับการศึกษา และการได้รับข้อมูลข่าวสารต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย แตกต่างกัน ส่วนอายุ อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน รายได้ในครอบครัวต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครอบครัว และลักษณะที่อยู่อาศัย ต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สมหญิง นุชปาน (2553) การศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอมะนังชลบุรี จังหวัดชลบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ครั้วเรือน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน คือ One-way ANOVA และ Scheffe' test ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอมะนังชลบุรี จังหวัดชลบุรี โดยรวมมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

ค่อนข้างไม่เหมาะสม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีที่สุดคือด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอย (Reduce) ครั้วเรือนเลือกใช้สินค้าที่มีความคงทนถาวร และมีอายุการใช้งานนาน และซื้อสินค้าชนิดเติม (Refill) เพื่อลดปริมาณขยะ รองลงมาคือ ด้านการนำมาใช้ซ้ำ (Reuse) ครั้วเรือนมีการนำกระดาษที่เหลือมาใช้ทำกระดาษโน้ต และนำขวดน้ำหวาน หรือขวดแก้วอื่นที่ใช้แล้ว นำมาบรรจุน้ำดื่มผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลบางทราย อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ในครั้วเรือนต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยพบว่า กลุ่มที่มีรายได้ในครั้วเรือนต่อเดือน ระหว่าง 2,001-30,000 บาท เหมาะสมกว่ากลุ่มที่มีรายได้ในครั้วเรือนต่อเดือนต่ำกว่า 20,001 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยเหมาะสมกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 3 ปี ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่อยู่อาศัย และจำนวนสมาชิกในครั้วเรือนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

อัมพร นิमितภาคภูมิ (2550) ศึกษาเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยในครั้วเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย วัดดูประสงค์เพื่อการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครั้วเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย วิธีการศึกษาได้ใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจำนวน 385 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครั้วเรือนเกี่ยวกับการ คัดแยกขยะมูลฝอย การรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับกระทำบางครั้ง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พฤติกรรมของการคัดแยกขยะมูลฝอย การกำจัดขยะมูลฝอยมีการกระทำนาน ๆ ครั้ง โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครั้วเรือนในระดับที่เห็นด้วยปานกลาง ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ เทศบาลควรมีถังขยะหลายชนิด คือ ถังขยะเปียก ถังขยะแห้ง ถังขยะอันตราย และถังขยะรีไซเคิลให้บริการอย่างเพียงพอ การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย ได้แก่ ควรจัดรถเทศบาลมาขนบ่อยขึ้น หรือมาเก็บ

ตรงเวลา ทุกวันและการกำจัดขยะมูลฝอย ได้แก่ การกำจัดขยะไม่ควรนำไปเผาเพราะเกิดควัน ทำให้มีมลพิษทางอากาศ และสร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

สมสมาน อาษารัฐ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลธาตุทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี โดยวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพปัญหาขยะของชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อการจัดทำและนำโครงการ ไปใช้แก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน ในเขตตำบลธาตุทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ประชากรที่ศึกษาคือหัวหน้าครอบครัวที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในเขตตำบลธาตุทอง จำนวน 1439 คน กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 345 คน การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือในการวิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในแบบสอบถามหัวหน้าครอบครัว การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน และประชาชนที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารมากมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อย สำหรับสภาพปัญหาขยะชุมชน ได้แก่ ชุมชนไม่มีการคัดแยกขยะ ชุมชนขาดความรู้ในการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี และขาดการรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการให้บริการจัดการด้านขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลธาตุทอง สำหรับโครงการนำร่อง เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนที่จัดทำขึ้น มีผลทำให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการขยะมูลฝอย และการคัดแยกขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น ตลอดจนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารความรู้ในเรื่องการทิ้งขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุภาพร ศรีงาม (2552) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับของการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน รายได้ในครัวเรือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 25-35 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาชีพรับจ้าง โดยอาศัยอยู่ในชุมชน ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีรายได้ในครัวเรือนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อขยะมูลฝอยจากโทรทัศน์ พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลดอนหัวฬ่อ ปรากฏว่าปัจจัยส่วนบุคคล

ไม่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการจัดขยะมูลฝอย ซึ่งพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ด้านที่ 1 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยโดยภาพรวมระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 2 พฤติกรรมการจัดขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่โดยภาพรวมระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมากและด้านที่ 3 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยภาพรวมระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก จากการศึกษาผลงานวิจัยข้างต้น โดยการศึกษาถึงพฤติกรรมที่จัดขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างหลาย ๆ กลุ่ม พบว่า ส่วนใหญ่ทราบถึงสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครที่เพิ่มขึ้นทุกวัน แต่ความไม่เหมาะสมของสถานการณ์และขาดระเบียบวินัยของกลุ่มประชากรตลอดจนสถานที่จัดเก็บก่อนนำขยะมูลฝอยหรือคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการอยู่แล้ว จึงขาดความสนใจในการจัดการขยะมูลฝอย

เอกนรินทร์ กลิ่นหอม (2553) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจันทวี อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทักษะ ในการจัดการขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย โดยประชากรที่ทำการศึกษา ได้แก่ ตัวแทนครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัวที่มีหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนละ 1 คน จำนวนทั้งหมด 5,465 ครัวเรือน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 373 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นและทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าอัตราร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การทดสอบค่า (t-test), F-test และค่าพีร์สันไคสแควร์ (χ^2) โดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางส่วนทักษะและพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนพบว่า ผู้ที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน ส่วนเพศและรายได้ที่แตกต่างกัน มีความรู้ที่ไม่แตกต่างกัน ผู้ที่มีการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกัน มีทักษะที่แตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ และอาชีพที่แตกต่างกันมีทักษะที่ไม่แตกต่างกัน ผู้ที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ส่วนเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกัน สำหรับการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ พบว่า ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย

พรทิพย์ บุญเพ็ญ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 185 ครั้วเรือน ในรูปแบบการวิจัยใช้แบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนนี้ คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวนทั้งหมด 185 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบวิธีการสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental sampling) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด รองลงมา คือ ด้านการคัดแยกขยะในครั้วเรือน และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการกำจัดขยะจากครั้วเรือน ส่วนข้อเสนอแนะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ต่อการจัดการขยะมูลฝอย ด้านการคัดแยกขยะในครั้วเรือน มีค่าความถี่มากที่สุด รองลงมา ด้านการลดปริมาณขยะจากแหล่งกำเนิด และอันดับสุดท้าย คือ ด้านกำจัดขยะจากครั้วเรือน

รัฐนันท์ บุญประดิษฐ์ (2556) ได้ศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในท้องถิ่นของตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาวัตถุประสงค์ประการแรกเพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในท้องถิ่นของตำบลไทยสามัคคีประการที่สองเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในท้องถิ่นของตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่อาศัยในตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 377 คน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทดสอบใช้ค่าสถิติ t-test และ One-way ANOVA ผลการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมประชาชนมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับค่อนข้างดีเมื่อวิเคราะห์ตามรายด้าน พบว่า ด้านการลดปริมาณการใช้ (Reduce) ประชาชนมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับค่อนข้างดีโดยประชาชนให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 ด้านการซ่อมแซมใช้ใหม่ (Repair) ประชาชนมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับค่อนข้างดีโดยประชาชนให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 ด้านการแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ประชาชนมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับค่อนข้างดีโดยประชาชนให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 3 ด้านการนำมาใช้ใหม่/ ใช้ซ้ำ (Reuse) ประชาชนมีพฤติกรรม

การจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดีโดยประชาชนให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 4 ด้านการหลีกเลี่ยง (Reject) ประชาชนมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี โดยประชาชนให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 5 และผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในชุมชนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ยศภัทร ยศสูงเนิน, วรณภา รัตนวงศ์ และนนุช จันทร์คำอ่อน (2558) ได้ศึกษาการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวด มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลโคกกรวด 2) ศึกษาความรู้ ทักษะการปฏิบัติ การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวดโดยสุ่มตัวอย่างให้เป็นแนวทางของ Yamane จำนวน 390 คน ผลวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 78.72 ทักษะการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 58.72 การปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 90.77
- 2) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลโคกกรวด อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.51

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนในเขตตำบลหนองเหียง จำนวน 4,121 ครูโรงเรียน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง, 2559)

กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

1. การคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์อำนาจของการทดสอบ (Power analysis) สำหรับสถิติ Correlation โดยกำหนดขนาดค่าอิทธิพล ดังนี้ Correlation $\rho H_1 = 0.3$, Alpha = .05, power = .95 Correlation $\rho H_0 = 0$ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป G*Power 3.1.9.2 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 138 คน ผู้วิจัยเก็บกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น เพื่อชดเชยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 150 ครูโรงเรียน

ดังนั้น จึงควรใช้จำนวนตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประมาณ 150 ครูโรงเรียน จึงจะยอมรับได้

2. เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง จะใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional to size) (ดังตารางที่ 3-1) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เพื่อให้ได้ครูโรงเรียนในแต่ละหมู่บ้านตามกำหนดและนำแบบสอบถามไปสอบถามกับตัวแทนครูโรงเรียน

ตารางที่ 3-1 กลุ่มตัวอย่างจากประชากรแบบสัดส่วน

พื้นที่การศึกษา	จำนวนครัวเรือน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1 บ้านหนองเหียง	80	3
หมู่ที่ 2 บ้านหนองสำโรง	108	4
หมู่ที่ 3 บ้านหนองประคู้	281	10
หมู่ที่ 4 บ้านแปลงเกตุ	219	8
หมู่ที่ 5 บ้านหนองยาง	131	5
หมู่ที่ 6 บ้านโพธิ์สำเภา	193	7
หมู่ที่ 7 บ้านหนองตามิตร	405	15
หมู่ที่ 8 บ้านหนองข่า	439	16
หมู่ที่ 9 บ้านสระคลอง	138	5
หมู่ที่ 10 บ้านหนองไผ่แก้ว	384	14
หมู่ที่ 11 บ้านเนินหิน	316	11
หมู่ที่ 12 บ้านหนองสังข์	565	20
หมู่ที่ 13 บ้านไร่เส้ง	324	12
หมู่ที่ 14 บ้านเขาอำนวยสุข	210	8
หมู่ที่ 15 บ้านหนองเม็ก	115	4
หมู่ที่ 16 บ้านแปลงเสื่อครูด	213	8
รวม	4,121	150

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาดำรง เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตลอดจนกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีทั้งลักษณะแบบปลายปิด (Close-ended question) และปลายเปิด (Open-ended question) ซึ่งโครงสร้างแบบสอบถามมี 5 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศของหัวหน้าครัวเรือน

อายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน รายได้ในครัวเรือน/ เดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประเภทที่อยู่อาศัย ประกอบด้วยข้อคำถาม ซึ่งเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดจาก 4 ตัวเลือก การให้คะแนนหากตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อ ก. ถูก ได้แก่ ข้อ 5, ข้อ 7, ข้อ 10

ข้อ ข. ถูก ได้แก่ ข้อ 3, ข้อ 6, ข้อ 9

ข้อ ค. ถูก ได้แก่ ข้อ 1

ข้อ ง. ถูก ได้แก่ ข้อ 2, ข้อ 4, ข้อ 8

ตอนที่ 3 แบบวัดทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอย ตามมาตราวัดของ Likert ประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ มีทั้งคำถามเชิงบวกและเชิงลบ โดยกำหนดการให้คะแนนดังนี้

		ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	4	1
เห็นด้วย	ให้คะแนน	3	2
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	2	3
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	1	4

คำถามเชิงบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10

คำถามเชิงลบ ได้แก่ ข้อ 5, 11, 12

ตอนที่ 4 แบบวัดพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย ข้อคำถาม 15 ข้อ โดยแบ่งระดับการวัดออกเป็นระดับ 3 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เป็นประจำ ให้คะแนน 3

บางครั้ง ให้คะแนน 2

ไม่ทำเลย ให้คะแนน 1

ตอนที่ 5 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตราและการดำเนินการด้านการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง เสนอแนะ ได้แก่ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ด้านการคัดแยกขยะและข้อเสนอนแนะอื่น ๆ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีในเรื่อง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยกำหนดนิยามศัพท์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และตรงตามประเด็นที่ศึกษา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิดในการวิจัย แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำ

3. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (Content validity) จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

3.1 อาจารย์เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ อาจารย์ประจำวิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.2 อาจารย์กาญจนา บุญยัง อาจารย์ประจำวิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.3 นางสาวสิวนาด สุทรเนตร ผู้ช่วยนักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองเหียง

4. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปทดสอบ (Try out) กับครัวเรือนในตำบลแห่งหนึ่ง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ดังนี้

4.1 แบบสอบถามทักษะในการจัดการขยะมูลฝอยใช้ค่า Cronbach's alpha โดยได้ความเที่ยงเท่ากับ 0.773 ซึ่งถือว่า แบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้จริงต่อไป (Nunnally, 1978)

4.2 แบบวัดความรู้ ใช้การวิเคราะห์ความยากของแบบวัดความรู้ (Difficulty analysis) พบว่า P แต่ละข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 ค่าอำนาจจำแนกมีค่ามากกว่า 0.2 มีค่าความเที่ยงซึ่งวัดจากค่า KP 20 มีค่าเท่ากับ 0.7 ซึ่งถือว่า แบบวัดความรู้มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ (Tulane University Office of Medical Education, 2007)

4.3 แบบวัดพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยใช้ค่า Cronbach's alpha โดยได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.822 ซึ่งถือว่า แบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลได้จริงต่อไป (Nunnally, 1978)

5. แบบสอบถามที่ผ่านการประเมินคุณภาพเครื่องมือแล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการโดย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาจำนวน 150 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ ผลงานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาใช้การประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ บรรยายลักษณะข้อมูล สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร ได้แก่ ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย ทักษะคิดในการจัดการขยะมูลฝอย และพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson product moment correlation coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์การแปลผลระดับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย แบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยแบบอิงเกณฑ์ของ Bloom (1971, p. 129) จากข้อคำถาม 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน มีเกณฑ์ระดับความรู้ ดังนี้

คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (8-10 คะแนน)	ระดับความรู้ระดับสูง
คะแนนร้อยละ 60-79 (4-7 คะแนน)	ระดับความรู้ระดับปานกลาง
คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (น้อยกว่า 3 คะแนน)	ระดับความรู้ระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลผลทักษะคิดในการจัดการขยะมูลฝอย ใช้เกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{สูตรการหาอันตรายภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่ต้องการ}} \\
 &= \frac{4-1}{4} \\
 &= 0.75
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์การแปลผลทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้
 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.75 หมายถึง ระดับทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ดี
 ค่าเฉลี่ย 1.76-2.50 หมายถึง ระดับทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ค่อนข้างไม่ดี
 ค่าเฉลี่ย 2.51-3.25 หมายถึง ระดับทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ค่อนข้างดี
 ค่าเฉลี่ย 3.26-4.00 หมายถึง ระดับทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีมาก
 เกณฑ์การแปลผลพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย
 ข้อมูลโดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ

$$\begin{aligned}
 \text{สูตรการหาอันตรายภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่ต้องการ}} \\
 &= \frac{3-1}{3} \\
 &= 0.66
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์การแปลผลพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้
 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง ระดับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยไม่ดี
 ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง ระดับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี
 ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง ระดับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดีมาก
 การตีความหมายของสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2543,
 หน้า 462-463)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
$R > 0.70$ หรือ $r < -0.70$	มีความสัมพันธ์มาก
$0.30 \leq r \leq 0.70$ หรือ $-0.70 \leq r \leq -0.30$	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
$-0.30 < r < 0.30$	มีความสัมพันธ์น้อย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาทักษะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี และ 4) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี สำหรับผลศึกษานั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 6 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคมจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 3 ทักษะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 4 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4-1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (n = 150)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม		
หัวหน้าครัวเรือน	60	40.00
ผู้อาศัยในครัวเรือน	90	60.00
2. เพศ		
ชาย	45	30.00
หญิง	105	70.00
3. อายุ		
20-29ปี	44	29.33
30-39ปี	60	40.00
40-49 ปี	46	30.67
4. ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	6.67
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	16	10.67
อนุปริญญา/ ปวศ.	20	13.33
ปริญญาตรีขึ้นไป	104	69.33
5. อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป	55	36.67
เกษตรกรรวม	5	3.33
ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	5	3.33
อื่น ๆ	85	56.67
6. รายได้		
5,001-10,000 บาท	10	6.67
10,000-15,000 บาท	55	36.67
มากกว่า 15,000 บาท	85	56.67

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
อาศัยอยู่คนเดียว	5	3.33
2-3 คน	70	46.67
4-5 คน	55	36.67
มากกว่า 7 คนขึ้นไป	20	13.33
8. ประเภทที่อยู่อาศัย		
บ้านเดี่ยว	126	84.00
ห้องแถว	14	9.33
อาคารพาณิชย์	101	6.67

จากตารางที่ 4-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 150 ราย พบว่า สถานะของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้อาศัยในครัวเรือน (คิดเป็นร้อยละ 60.00) โดยส่วนมากเป็นเพศหญิง (คิดเป็นร้อยละ 70.00) มีอายุระหว่าง 30-39 ปี (คิดเป็นร้อยละ 40.00) และมีอายุ 40-49 ปี (คิดเป็นร้อยละ 30.67) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 69.33) และมีรายได้มากกว่า 15,000 บาท มากที่สุด (คิดเป็นร้อยละ 56.67) รองลงมาคือ 10,000-15,000 บาท (คิดเป็นร้อยละ 36.67) จำนวนสมาชิกส่วนมากมี 2-3 คน (คิดเป็นร้อยละ 46.67) รองลงมาคือ สมาชิก 4-5 คน (คิดเป็นร้อยละ 36.67) ส่วนประเภทที่อยู่อาศัยโดยส่วนมากจะเป็นบ้านเดี่ยว (คิดเป็นร้อยละ 84.00) รองลงมาคือ ห้องแถว (คิดเป็นร้อยละ 9.33)

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4-2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง
อำเภอพนัสนิคมจังหวัดชลบุรี

ความรู้	ตอบถูก	ตอบผิด
1. การขุดหลุมฝังในที่ห่างจากแหล่งน้ำ การนำเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมักเป็นการกำจัดขยะที่ถูกต้องที่สุดลักษณะ	130 (86.67)	20 (13.33)
2. การนำตะกร้า หรือถุงผ้าไปใส่ของเมื่อจ่ายตลาดการใช้แก้วน้ำแทนแก้วพลาสติกที่ใช้แล้วทิ้งและการคัดแยกขยะที่สามารถขายได้ นำไปขายให้กับคนรับซื้อของเก่าคือวิธีการในการช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน	131 (87.33)	19 (12.67)
3. เศษอาหาร เปลือกผลไม้ ใบไม้สดคือขยะเปียกทั้งหมด	134 (89.33)	16 (10.67)
4. ขวดน้ำอัดลม ขวดพลาสติก เศษเหล็กกระป๋อง ถุงพลาสติก เปียกน้ำ ยางรถยนต์เศษกระดาษเปียกน้ำ ขวดน้ำมันพืช เศษผ้า คือขยะแห้งทั้งหมด	134 (89.33)	16 (10.67)
5. ถ่านไฟฉาย กระป๋องยาฆ่าแมลง หลอดไฟคือขยะอันตรายทั้งหมด	136 (90.67)	14 (9.33)
6. กระดาษลัง ขวดพลาสติก เศษเหล็กสามารถนำมารีไซเคิลได้ (การนำกลับมาใช้ใหม่ โดยมีค่าจำหน่ายได้)	138 (92.00)	12 (8.00)
7. เปลือกถลอกอง-เศษอาหารสามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้	132 (88.00)	18 (12.00)
8. โรคที่เกิดจากขยะคือโรคอุจจาระร่วง	143 (95.33)	7 (4.67)
9. เราควรแยกขยะเพราะทำให้ง่ายต่อการกำจัดและขยะบางชนิดยังมีประโยชน์	140 (93.33)	10 (6.67)

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ความรู้	ตอบถูก	ตอบผิด
10. อันดับแรกก่อนกำจัดขยะ ควรพิจารณาว่าขยะประเภทใดยังใช้ประโยชน์ได้ แล้วคัดแยกก่อนทิ้ง	130 (86.67)	20 (13.33)
$\bar{X} = 8.98$ $SD = 0.88$		

จากตารางที่ 4-2 ผลการสำรวจความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 8.98$, $SD = 0.88$)

และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า อันดับแรกของข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคือ ข้อ 8 โรคที่เกิดจากขยะคือโรคอุจจาระร่วง (ร้อยละ 95.33) รองลงมาคือ ข้อ 9 เราควรแยกขยะเพราะทำให้ง่ายต่อการกำจัดและขยะบางชนิดยังมีประโยชน์ (ร้อยละ 93.33) ข้อ 6 กระดาษลัง ขวดพลาสติก เศษเหล็กสามารถนำมารีไซเคิลได้ (การนำกลับมาใช้ใหม่ โดยมีค่าจำหน่ายได้) (ร้อยละ 92.00) ข้อ 5 ถ่านไฟฉาย กระจ่างยามาแมลง หลอดไฟคือขยะอันตรายทั้งหมด (ร้อยละ 90.67) ข้อ 4 ขวดน้ำอัดลม ขวดพลาสติก เศษเหล็กกระป๋อง ถุงพลาสติกเปียกน้ำ ยางรถยนต์เศษกระดาษเปียกน้ำ ขวดน้ำมันพืช เศษผ้าคือ ขยะแห้งทั้งหมด (ร้อยละ 89.33) ข้อ 3 เศษอาหาร เปลือกผลไม้ ใบไม้สดคือขยะเปียกทั้งหมด (ร้อยละ 89.33) ข้อ 7 เปลือกถองกอง-เศษอาหาร สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้ (88.00) ข้อ 2 การนำตะกร้า หรือถุงผ้าไปใส่ของเมื่อจ่ายตลาดการใช้แก้วน้ำแทนแก้วพลาสติกที่ใช้แล้วทิ้งและการคัดแยกขยะที่สามารถขายได้ นำไปขายให้กับคนรับซื้อของเก่าคือวิธีการในการช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน (ร้อยละ 87.33) ข้อ 1 การขุดหลุมฝังในที่ห่างจากแหล่งน้ำ การนำเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมักเป็นการกำจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะ (ร้อยละ 86.67) และ ข้อ 10 อันดับแรกก่อนกำจัดขยะ ควรพิจารณาว่าขยะประเภทใดยังใช้ประโยชน์ได้ แล้วคัดแยกก่อนทิ้ง (ร้อยละ 86.67) ตามลำดับ

ตารางที่ 4-3 ค่าร้อยละ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้ระดับสูง (8-10 คะแนน)	141	94.00
ระดับความรู้ระดับปานกลาง (4-7 คะแนน)	9	6.00
$\bar{X} = 1.06, SD = 0.24$		

จากตารางที่ 4-3 ผลการสำรวจค่าร้อยละ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนมีระดับความรู้ระดับสูง 141 คน (ร้อยละ 94.00) และประชาชนที่มีความรู้ระดับปานกลาง 9 คน (ร้อยละ 6.00)

ตอนที่ 3 ทักษะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4-4 ทักษะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการลดขยะมูลฝอย (n = 150)

ทักษะในการจัดการขยะ	ระดับทัศนคติ				\bar{X}	SD	แปลความหมายระดับ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
	(4)	(3)	(2)	(1)			
ด้านการลดขยะมูลฝอย							
1. การมีส่วนร่วมในการลดขยะตั้งแต่ในครัวเรือนเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาขยะในชุมชน (+)	130 (86.67)	20 (13.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.87	0.34	ดีมาก
2. ปัญหาขยะจะหมดไปถ้าทุกคนช่วยกันลดปริมาณขยะ (+)	120 (80.00)	30 (20.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.80	0.40	ดีมาก
3. การลดขยะมูลฝอยต้องเริ่มจากครัวเรือนเป็นอันดับแรก (+)	124 (82.67)	21 (14.00)	5 (3.33)	0 (0.00)	3.79	0.48	ดีมาก
รวม					3.87	0.34	ดีมาก

จากตารางที่ 4-4 ผลการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในด้านการลดขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.87$, $SD = 0.34$)

และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติในระดับดีมากทั้ง 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการลดขยะตั้งแต่ในครัวเรือนเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาขยะในชุมชน (ร้อยละ 3.87) ประเด็นที่ 2 ปัญหาขยะจะหมดไปถ้าทุกคนช่วยกันลดปริมาณขยะ (ร้อยละ 3.80) และประเด็นที่ 3 การลดขยะมูลฝอยต้องเริ่มจากครัวเรือนเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 3.79)

ตารางที่ 4-5 ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง

อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ($n = 150$)

ทัศนคติในการจัดการขยะ	ระดับทัศนคติ				\bar{X}	SD	แปลความหมายระดับ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
	(4)	(3)	(2)	(1)			
ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่							
4. การนำของเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว (+)	99 (66.00)	51 (34.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.66	0.48	ดีมาก
5. การนำเศษขยะหรือของเหลือใช้ไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่าเป็นรื่องน่าอาย (-)	0 (0.00)	0 (0.00)	20 (13.33)	130 (86.67)	3.87	0.34	ดีมาก
6. ท่านยินดีที่จะช่วยลดขยะเปียกในชุมชนโดยการนำขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมัก (+)	100 (66.67)	45 (30.00)	0 (0.00)	5 (3.33)	3.60	0.67	ดีมาก
รวม					3.71	0.27	ดีมาก

จากตารางที่ 4-5 ผลการสำรวจทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.71$, $SD = 0.27$)

และเมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ประชาชนมีระดับทัศนคติในระดับดีมากทั้ง 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การนำของเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว (ร้อยละ 3.66) ประเด็นที่ 3 การนำเศษขยะหรือของเหลือใช้ไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่าเป็นเรื่องน่าอาย (ร้อยละ 3.87) และประเด็นที่ 2 ท่านยินดีที่จะช่วยลดขยะเปียกในชุมชนโดยการนำขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมัก (ร้อยละ 3.60)

ตารางที่ 4-6 ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง

อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย (n = 150)

ทัศนคติในการจัดการขยะ	ระดับทัศนคติ				\bar{x}	SD	แปล ความหมาย ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
	(4)	(3)	(2)	(1)			
ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย							
7. การคัดแยกขยะสร้าง ความสะดวกในการจัดการขยะ ของพนักงานเก็บขยะ (+)	114 (76.00)	36 (24.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.76	0.43	ดีมาก
8. ท่านคิดว่าหากมีโครงการ/ กิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ในชุมชนจะทำให้ปัญหาขยะ ในชุมชนลดลง (+)	109 (72.67)	41 (27.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.73	0.45	ดีมาก
9. ท่านคิดว่าการคัดแยกขยะ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรักษา สิ่งแวดล้อม (+)	94 (62.67)	56 (37.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.63	0.49	ดีมาก
10. อบต. ควรจัดเตรียมถังขยะ แยกประเภทไว้ในที่สาธารณะ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยก ขยะได้สะดวก (+)	109 (72.67)	41 (27.33)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.73	0.45	ดีมาก
11. การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ ของพนักงานเก็บขยะ (-)	0 (0.00)	0 (0.00)	15 (10.00)	135 (90.00)	3.90	0.30	ดีมาก

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

ทัศนคติในการจัดการขยะ	ระดับทัศนคติ				\bar{x}	SD	แปล ความหมาย ระดับ
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง			
	(4)	(3)	(2)	(1)			
12. การคัดแยกขยะในครัวเรือน	0	0	9	141	3.94	0.24	ดีมาก
สร้างความวุ่นวายให้กับท่าน (-)	(0.00)	(0.00)	(6.00)	(94.00)			
รวม					3.78	0.23	ดีมาก

จากตารางที่ 4-6 ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่าโดยภาพรวมประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.78$, $SD = 0.23$)

และเมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ประชาชนมีระดับทัศนคติในระดับดีมากทั้ง 6 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ 1 การคัดแยกขยะสร้างความสะดวกในการจัดการขยะของพนักงานเก็บขยะ (ร้อยละ 3.76) ประเด็นที่ 2 ท่านคิดว่าหากมีโครงการ/ กิจกรรมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะในชุมชนจะทำให้ปัญหาขยะในชุมชนลดลง (ร้อยละ 3.73) ประเด็นที่ 3 ท่านคิดว่าการคัดแยกขยะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรักษาสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 3.63) ประเด็นที่ 4 อบต. ควรจัดเตรียมถังขยะแยกประเภทไว้ในที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะได้สะดวก (ร้อยละ 3.73) ประเด็นที่ 5 การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของพนักงานเก็บขยะ (ร้อยละ 1.10) และประเด็นที่ 6 การคัดแยกขยะในครัวเรือนสร้างความวุ่นวายให้กับท่าน (ร้อยละ 1.06)

ตารางที่ 4-7 ทักษะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง
อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้าน

ทักษะในการจัดการขยะ	\bar{X}	SD	แปลความหมายระดับ
1. ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย	3.82	0.25	ดีมาก
2. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่	3.71	0.27	ดีมาก
3. ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย	3.78	0.23	ดีมาก
รวม	3.77	0.20	ดีมาก

จากตารางที่ 4-7 ประชาชนมีทักษะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.77$, $SD = 0.20$) โดยมีทักษะต่อด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย และด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ตามลำดับ

ตอนที่ 4 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4-8 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง
อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการลดขยะมูลฝอย (n = 150)

พฤติกรรมในการจัดการขยะ	ระดับพฤติกรรม			\bar{X}	SD	แปล ความหมาย ระดับ
	เป็นประจำ (3)	บางครั้ง (2)	ไม่ทำเลย (1)			
ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย						
1. ท่านบอกกล่าวให้สมาชิกใน ครอบครัวใช้สินค้าที่เกิดขยะ น้อยสุด เช่น ซื่อผงซักฟอก น้ำยาปรับผ้านุ่ม ชนิดแบบเติม	95 (63.33)	55 (36.67)	0 (0.00)	2.63	0.48	ดีมาก

ตารางที่ 4-8 (ต่อ)

พฤติกรรมในการจัดการขยะ	ระดับพฤติกรรม			\bar{X}	SD	แปล ความหมาย ระดับ
	เป็นประจำ (3)	บางครั้ง (2)	ไม่ทำเลย (1)			
2. ครอบครัวของท่านให้ความ ร่วมมือกับ อบต. เป็นอย่างดีในการ ช่วยลดขยะ	124 (82.67)	26 (17.33)	0 (0.00)	2.82	0.37	ดีมาก
3. คริวเรือนของท่านเลือกใช้ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	104 (69.33)	46 (30.67)	0 (0.00)	2.69	0.46	ดีมาก
4. คริวเรือนของท่านประกอบ อาหารในแต่ละครั้งให้พอดีกับการ รับประทาน	69 (46.00)	81 (54.00)	0 (0.00)	2.46	0.50	ดีมาก
5. คริวเรือนของท่านนิยมใช้ถุงผ้า/ ตะกร้าไปจ่ายตลาด	69 (46.00)	71 (47.33)	10 (6.67)	2.39	0.61	ดีมาก
6. คริวเรือนของท่านจะเลือกซื้อ สินค้าที่มีคุณภาพสูงเพื่อให้สามารถ ใช้งานได้ยาวนานขึ้น	89 (59.33)	61 (40.67)	0 (0.00)	2.59	0.49	ดีมาก
รวม				2.60	0.29	ดีมาก

จากตารางที่ 4-8 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.60$, $SD = 0.29$)

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมในระดับดีมาก ทั้งหมด 6 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 1 ท่านบอกกล่าวให้สมาชิกในครอบครัวใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยสุด เช่น ซ็องซักฟอก น้ำยาปรับผ้านุ่ม ชนิดแบบเติม (ร้อยละ 2.63) ประเด็นข้อที่ 2 ครอบครัวของท่านให้ความร่วมมือกับ อบต. เป็นอย่างดีในการช่วยลดขยะ (ร้อยละ 2.82) ประเด็นข้อที่ 3 คริวเรือนของท่านเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 2.69) ประเด็นข้อที่ 4

ครัวเรือนของท่านประกอบอาหารในแต่ละครั้งให้พอดีกับการรับประทาน (ร้อยละ 2.46) ประเด็นข้อที่ 5 ครัวเรือนของท่านนิยมใช้ถุงผ้า/ ตะกร้าไปจ่ายตลาด (ร้อยละ 2.39) และประเด็นข้อที่ 6 ครัวเรือนของท่านจะเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพสูงเพื่อให้สามารถใช้งานได้ยาวนานขึ้น (ร้อยละ 2.59)

ตารางที่ 4-9 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ (n = 150)

พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย	ระดับพฤติกรรม			\bar{X}	SD	แปล ความหมาย ระดับ
	เป็นประจำ (3)	บางครั้ง (2)	ไม่ทำเลย (1)			
ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่						
7. สมาชิกในครัวเรือนของท่าน มักนำเศษสิ่งของที่ทิ้งหรือวัสดุ เหลือใช้บางอย่างมาซ่อมแซมหรือ เปลี่ยนแปลงให้ใช้งานได้อีกครั้ง	55 (36.67)	95 (63.33)	0 (0.00)	2.36	0.48	ดีมาก
8. ครัวเรือนของท่านมักจะรวบรวม กล่องกระดาษหรือหนังสือพิมพ์ไว้ ขายหรือนำกลับมาใช้ในกิจกรรม อื่น ๆ	90 (60.00)	60 (40.00)	0 (0.00)	2.60	0.49	ดีมาก
9. ครัวเรือนของท่านมักจะรวบรวม ขยะประเภทขวดพลาสติกหรือขวด แก้วไว้ขายหรือนำกลับมาใช้งานอีก	74 (49.33)	76 (50.67)	0 (0.00)	2.49	0.50	ดีมาก
10. ครัวเรือนของท่านมักนำเศษ อาหารไปใช้ประโยชน์ เช่น การเลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยหมัก	84 (56.00)	56 (37.33)	10 (6.67)	2.49	0.62	ดีมาก

ตารางที่ 4-9 (ต่อ)

พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย	ระดับพฤติกรรม			\bar{X}	SD	แปล ความหมาย ระดับ
	เป็นประจำ (3)	บางครั้ง (2)	ไม่ทำเลย (1)			
11. ครั้วเรือนของท่านได้นำขวดกาแฟ แยม หรือขวดแก้วอื่น ๆ ที่ใช้แล้วนำมา ใส่น้ำตาลหรือสิ่งอื่น ๆ แทนการทิ้ง ขวด	79 (52.67)	71 (47.33)	0 (0.00)	2.52	0.50	ดีมาก
12. ครั้วเรือนของท่านมักนำ ถุงพลาสติก ที่ได้จากการซื้อสินค้า ต่าง ๆ มาใช้ต่อ	89 (59.33)	61 (40.67)	0 (0.00)	2.59	0.49	ดีมาก
รวม				2.51	0.37	ดีมาก

จากตารางที่ 4-9 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนอง
เหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ พบว่า โดยภาพรวม
ประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.51, SD = 0.37$)

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมในระดับดีมาก
ทั้งหมด 6 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 1 สมาชิกในครั้วเรือนของท่านมักนำเศษสิ่งของที่จะทิ้งหรือ
วัสดุเหลือใช้บางอย่างมาซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแปลงให้ใช้งานได้อีกครั้ง (ร้อยละ 2.36) ประเด็นข้อที่
2 ครั้วเรือนของท่านมักจะรวบรวมกล่องกระดาษหรือหนังสือพิมพ์ไว้ขายหรือนำกลับมาใช้ใน
กิจกรรมอื่น ๆ (ร้อยละ 2.60) ประเด็นข้อที่ 3 ครั้วเรือนของท่านมักจะรวบรวมขยะประเภทขวด
พลาสติกหรือขวดแก้วไว้ขายหรือนำกลับมาใช้งานอีก (ร้อยละ 2.49) ประเด็นข้อที่ 4 ครั้วเรือนของ
ท่านมักนำเศษอาหารไปใช้ประโยชน์ เช่น การเลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยหมัก (ร้อยละ 2.49) ประเด็นข้อที่
ครั้วเรือนของท่านได้นำขวดกาแฟ แยม หรือขวดแก้วอื่น ๆ ที่ใช้แล้วนำมาใส่น้ำตาลหรือสิ่งอื่น ๆ
แทนการทิ้งขวด (ร้อยละ 2.52) และประเด็นข้อที่ 6 ครั้วเรือนของท่านมักนำถุงพลาสติก ที่ได้จาก
การซื้อสินค้าต่าง ๆ มาใช้ต่อ (ร้อยละ 2.59)

ตารางที่ 4-10 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง
อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย (n = 150)

พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย	ระดับพฤติกรรม			\bar{X}	SD	แปล ความหมาย ระดับ
	เป็นประจำ (3)	บางครั้ง (2)	ไม่ทำเลย (1)			
13. ครั้วเรือนของท่านได้คัดแยก ขยะก่อนทิ้งลงถังของ อบต.	116 (77.33)	34 (22.67)	0 (0.00)	2.77	0.42	ดีมาก
14. ครั้วเรือนของท่านมีการคัดแยก ขยะประเภทแบตเตอรี่ โทรศัพท์ก่อน ทิ้งลงในถังขยะ	100 (66.67)	50 (33.33)	0 (0.00)	2.66	0.47	ดีมาก
15. ครั้วเรือนของท่านนำขยะที่เป็น พิษต่อสิ่งมีชีวิต เช่น ขวดยา ถ่านไฟฉายที่ใช้หมดแล้วทิ้งลงใน ถังใส่ขยะอันตราย	101 (67.33)	40 (26.67)	9 (6.00)	2.61	0.59	ดีมาก
รวม				2.68	0.42	ดีมาก

จากตารางที่ 4-10 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.68$, $SD = 0.42$)

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมในระดับดีมาก ทั้งหมด 3 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 1 ครั้วเรือนของท่านได้คัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังของ อบต. (ร้อยละ 2.77) ประเด็นข้อที่ 2 ครั้วเรือนของท่านมีการคัดแยกขยะประเภทแบตเตอรี่ โทรศัพท์ก่อนทิ้งลงในถังขยะ (ร้อยละ 2.66) และประเด็นข้อที่ 3 ครั้วเรือนของท่านนำขยะที่เป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต เช่น ขวดยา ถ่านไฟฉายที่ใช้หมดแล้วทิ้งลงในถังใส่ขยะอันตราย (ร้อยละ 2.61)

ตารางที่ 4-11 พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง
อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายด้าน

พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย	\bar{X}	SD	แปลความหมายระดับ
1. ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย	2.60	0.29	ดีมาก
2. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่	2.51	0.37	ดีมาก
3. ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย	2.68	0.42	ดีมาก
รวม	2.58	0.27	ดีมาก

จากตารางที่ 4-11 ประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 2.58$, $SD = 0.27$) โดยมีพฤติกรรมต่อด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยและด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 4-12 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย
ในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

การจัดการขยะ	ความรู้	ทักษะ	พฤติกรรม
ความรู้	1		
ทักษะ	0.024	1	
พฤติกรรม	0.168*	0.583**	1

* หมายถึง ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

** หมายถึง ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4-12 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคมจังหวัดชลบุรี พบว่า ความรู้การจัดการขยะมูลฝอยไม่มี

ความสัมพันธ์กับทัศนคติการจัดการขยะมูลฝอยที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.168 ซึ่งมีความสัมพันธ์น้อยและทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.583 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเดียวกันในระดับความสัมพันธ์ปานกลาง

ตอนที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4-13 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบ
1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียงมีความสัมพันธ์กับทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	ปฏิเสธสมมติฐาน
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	ยอมรับสมมติฐาน
3. ทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	ยอมรับสมมติฐาน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี และ 4) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 150 ครั้วเรือน และเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและประมวลผลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 5 นี้ จะแบ่งหัวข้อการเสนอออกเป็น 4 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. การอภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือผู้อาศัยในครั้วเรือนเป็นเพศหญิง มีอายุ 30-39 ปี มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีรายได้ต่อเดือน มากกว่า 15,000 บาท มีจำนวนสมาชิกในครั้วเรือน 2-3 คน และมีที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว มากที่สุด
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม พบว่า ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับความรู้มีระดับสูงค่าเฉลี่ย 8.98 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน
3. ทักษะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคมจังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสามารถอธิบายผลพิจารณาแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการลดขยะมูลฝอย ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการมีส่วนร่วมในการลดขยะตั้งแต่ในครัวเรือนเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาขยะในชุมชนมากที่สุด

3.2 ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการนำเศษขยะหรือของเหลือใช้ไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่าเป็นเรื่องที่ไม่น่าอาย มากที่สุด

3.3 ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาชนมีทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการคัดแยกขยะในครัวเรือนไม่สร้างความวุ่นวายให้กับท่าน มากที่สุด

4. พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคมจังหวัดชลบุรี พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสามารถอธิบายผลพิจารณาแต่ละด้าน ดังนี้

4.1 ด้านการลดขยะมูลฝอย ประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ครอบครัวของท่านให้ความร่วมมือกับ อบต. เป็นอย่างดีในการช่วยลดขยะ มากที่สุด

4.2 ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ครัวเรือนของท่านมักจะรวบรวมกล่องกระดาษหรือหนังสือพิมพ์ไว้ขายหรือนำกลับมาใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ มากที่สุด

4.3 ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาชนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับครัวเรือนของท่านได้คัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังของ อบต. มากที่สุด

5. ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

5.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้การจัดการขยะมูลฝอย กับทัศนคติการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธี Pearson correlation พบว่า ความรู้การจัดการขยะมูลฝอยไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการจัดการขยะมูลฝอยที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธี Pearson correlation พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ

ขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.168 ซึ่งมีความสัมพันธ์น้อย

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้วยวิธี Pearson correlation พบว่า ทักษะคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.583 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเดียวกันในระดับความสัมพันธ์ปานกลาง

อภิปรายผลการศึกษา

ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. ความรู้ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับความรู้ระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ จันทรจิพา โพธิ์ขาว (2549) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดีมากและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศศิมา นตร์ แสงสวัสดิ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง เทคโนโลยีสะอาดกับประสิทธิภาพการจัดการขยะชุมชน กรณีศึกษา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 0.80 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีความรู้ความเข้าใจมากที่สุด คือ ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาของส่วนรวมที่ทุกคนต้องช่วยกันแก้ไขและสอดคล้องกับ ยศภัทร ยศสูงเนิน และคณะ (2558) ได้ศึกษาการศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลตำบลโคกกรวดผลวิจัยพบว่า

1) ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 78.72

2. ทักษะคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษา พบว่า ทักษะคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เอกนรินทร์ กลิ่นหอม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจันทวี อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ที่พบว่า ทักษะคิดในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับดีมากสอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ ยศภัทร ยศสูงเนิน และคณะ (2558) ได้ศึกษา การศึกษาพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เทศบาลตำบลโคกกรวด ที่พบว่า ทักษะคิดในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 58.72

3. พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีความสอดคล้อง กับผลการศึกษาศึกษาของ พิภัทร แสงสินธุศรี (2550) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของ ประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต โดยรวมมีพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของ ประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ตอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มี พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอย มากที่สุด คือ ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ รองลงมาคือ ด้านการลด การเกิดขยะมูลฝอย และด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย และสอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ สุภาพร ศรีงาม (2552) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล คอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี พบว่า พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิด ขยะมูลฝอยโดยภาพรวมระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ด้านที่ 2 พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่โดยภาพรวมระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก และด้านที่ 3 พฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยโดยภาพรวมระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก

4. ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยใน ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนใน เขตตำบลหนองเหียง ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย สอดคล้องกับผล การศึกษาศึกษาของสอดคล้องกับผลการศึกษาศอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ เอกนรินทร์ กลิ่นหอม (2553) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต เทศบาลตำบลจันทวี อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ความรู้การจัดการขยะมูลฝอยของ ประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดในการจัดการขยะมูลฝอย

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตตำบลหนองเหียงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย สอดคล้องกับ ผลการศึกษาศึกษาของสอดคล้องกับผลการศึกษาศอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาของ เอกนรินทร์ กลิ่นหอม (2553) ได้ศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต เทศบาลตำบลจันทวี อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ความรู้ การจัดการขยะมูลฝอยของ

ประชาชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พัชรีย์ ไกรแก้ว (2550) ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมการจัดการขยะในครัวเรือนของแม่บ้าน กรณีศึกษาแม่บ้านเขตเทศบาลตำบลบางปู อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะกับปัจจัยอื่น ๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย สอดคล้องกับผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เอกนรินทร์ กลิ่นหอม (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจันทวี อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ทักษะคิดการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า ประชาชนตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีระดับความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน แต่ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ มีระดับทักษะคิดและพฤติกรรมในอันดับสุดท้าย ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียงควรมีการเข้ามาดูแลและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดนโยบายให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานให้ความรู้การจัดการขยะมูลฝอยให้กับประชาชนตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เน้นในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ เนื่องจากด้านการนำกลับมาใช้ใหม่มีคะแนนน้อยที่สุด
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนนำปัจจัยสำคัญ 3 ด้านมาใช้ ได้แก่ ด้านการลดขยะมูลฝอย ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่และด้านการคัดแยกขยะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการเกิดการลดของขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนควรเข้าร่วมโครงการรณรงค์รักษาความสะอาดในวันสำคัญต่าง ๆ
2. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนนำเศษผักและเศษผลไม้ไปหมักทำปุ๋ย

3. ด้านคัดแยกขยะมูลฝอยองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง ไม่ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนนำเอาเศษหญ้าแห้ง เศษใบไม้ที่กำจัดโดยวิธีเผา

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียงอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้ คือ

1. จากการวิจัยของผู้ศึกษาในการลงพื้นที่ ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีควรศึกษาข้อมูลที่เป็นปัญหาโดยการลงพื้นที่จริงก่อนเริ่มทำการวิจัย เพื่อที่จะสามารถรู้ถึงปัญหาที่แท้จริงโดยตรงจากประชาชนในพื้นที่ที่จะดำเนินทำการวิจัย โดยศึกษาเกี่ยวกับ

“การประเมินกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในตำบลหนองเหียง”

2. จากการวิจัยของผู้ศึกษาในการลงพื้นที่ ตำบลหนองเหียงควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมและฟาร์มเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมและฟาร์มเลี้ยงสัตว์เป็นแหล่งสร้างขยะอีกแหล่งหนึ่งนอกจากขยะที่เกิดจากครัวเรือน ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมควบคุมมลพิษ. (2547). *การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน อย่างครบวงจร* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2557). *รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2556*. เข้าถึงได้จาก <http://www.pcd.go.th/public/News/Files/draft%20report.pdf>
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2545). *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2546). *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กลุ่มพัฒนานามัยสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข. (2549). *การจัดการขยะมูลฝอย*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2549). *การจัดการความรู้ในองค์กร และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้.
- เกรียงศักดิ์ อุดมสินโรจน์. (2537). *วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: มิตรนราการพิมพ์.
- จ่านง พรายแย้มแข. (2535). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม* (ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จันทร์จิภา โพธิ์ขาว. (2549). *รายงานการวิจัย พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิตรี โพธิ์งามกะ. (2547). *ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- จิราพร ธรรมเสนา. (2549). *รายงานวิจัย ความรู้ ทักษะ และการใช้ประโยชน์จากแฟ้มอนามัยครอบครัวของ บุคลากรสาธารณสุขในหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจนเนตร มณีนาถ, ดร.ณรัตน์ วิบูลศิลป์, ภาวินี บุญเกษมสันติ และอรสา เตติวัฒน์. (2546). *สร้างองค์กรอัจฉริยะในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: ชัม ชิสเต็ม.

- ชลิตา ถนอมวงษ์. (2537). รายงานการวิจัย การศึกษาพฤติกรรมการกา จัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
ในแพพัก แพล่อง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2526). พฤติกรรมบุคคลในองค์กรเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สารมวลชน.
- เชิดศักดิ์ โขวาสิทธิ์. (2540). การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- เทวัญ พัฒนางศ์ศักดิ์. (2540). การแยกมูลฝอย การจัดการมูลฝอยที่แยกแล้วในแหล่งกำเนิดต่าง ๆ
ในเขตเทศบาลเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิรมล กลับชุ่ม. (2534). ความรู้และพฤติกรรมนักศึกษาวิทยาลัยครูเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- น้ำทิพย์ วิชาวิน . (2547). การจัดการความรู้กับคลังความรู้. กรุงเทพฯ: อาร์เอสพริ้นติ้ง
แมสโปรดักส์.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ. (2543). รวมบทความการวิจัย การวัดและประเมินผล (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: ศรีอนันต์.
- บุรชัย สิริมหาสาร. (2550). จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ประภา เพ็ญสุวรรณ. (2541). ทศนคติการวัดและการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พงศธร ถาวรวงศ์. (2541). ทศนคติและความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลต่อระบบ
การให้บริการของเทศบาลเมืองชะเชิงเทรา: ศึกษากรณีด้านทะเบียนราษฎร.
ภาคินพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรทิพย์ บุญเพ็ง. (2555). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล
เกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ,
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้: พื้นฐานการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: ธรรมมล
การพิมพ์.

- พัชรี ไกรแก้ว. (2550). *พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของแม่บ้าน กรณีศึกษา: แม่บ้านเขตเทศบาลตำบล บางปู อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- พิชิต พลอามตย์. (2541). *การส่งเสริมการคัดแยกขยะ โดยครัวเรือน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*
- พิภัทร แสงสินธุสร. (2550). *ศึกษาพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.*
- มนตรี จุฬวัฒน์ทล. (2537). *ระบบการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- มิศรา สามารถ และสาธิต ภิรมย์ไชย. (2545). *รายงานผลการศึกษารายการปกครองส่วนท้องถิ่นกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.*
- มานอช เวชพันธ์. (2532). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการประจำ ศึกษา เปรียบเทียบข้าราชการพลเรือน ทหาร และตำรวจ. ม.ป.ท.*
- ยศภัทร ยศสูงเนิน, วรณภา รัตนวงศ์ และนงนุช จันทร์ดาอ่อน. (2558). *รายงานวิจัย การศึกษาพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลตำบล โคกกรวด. นครราชสีมา: คณะสาธารณสุขศาสตร์และเทคโนโลยีสุขภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา.*
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบถามสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ระเบียบ ชาญช่วง. (2541). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมภารกิจและสิ่งปลูกสร้างในที่สาธารณะของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.*
- รัฐนันท์ บุญประดิษฐ์. (2556). *พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในท้องถิ่นของตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.*

- วรรณฤดี แก้วแกมแข. (2544). *ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2555). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการแปลงหลักสูตรสู่การเรียนรู้. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 4(2), 10-24.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2526). *พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช ฤทธิรัตนกุล . (2536). *การประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิธามานตร์ แสงสวัสดิ์. (2550). *รายงานวิจัย เทคโนโลยีสะอาดกับประสิทธิภาพการจัดการขยะชุมชน กรณีศึกษา เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. มหาสารคาม: ศูนย์พัฒนาทรัพยากรการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2547). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จีรวัฒน์ เอ็กเพรส.
- สมชาย สหนิบุตร. (2534). *การทดลองใช้ระบบถังขยะ 2 ใบ เพื่อแยกขยะมูลฝอยจากบ้านเรือน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมนึก ชัชวาล. (2543). *รายงานการวิจัย ของเสียจากครัวเรือน: วิธีปฏิบัติและแนวคิดในการจัดการแก้ไข*. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- สมสมาน อาษารัฐ . (2548). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลธาตุทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สมหญิง นุชปาน. (2553). *พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางทราย อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2545). *พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สวัสดิ์ โนนสูง. (2543). *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, สุนจินดา โกวิทยานนท์, เสถียร รุจิรวนิช และ สมชาย รัตนโกมุท. (2543).

โครงการวิจัยการจัดการขยะชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ: รูปแบบและมาตรการทางสังคม เศรษฐศาสตร์ การจัดการ และกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาขยะชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สุภาพร ศรีงาม. (2552). พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล ดอนหัวพ้อ อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหียง. (2559). ประชากร. เข้าถึงได้จาก

<http://nhongheang.go.th/public/communityinfo/data/index/menu/177>

อักษร สวัสดิ์. (2542). ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาในเขตบางกะปิ. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อัมพร นิमितภาคภูมิ. (2550). การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย.

อำนาจ เจริญศิลป์. (2543). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้งเฮาส์.

อุดม คมพัยค์ษ์. (2534). สุขาภิบาลอาหาร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา สิ่งแวดล้อมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

อุษณีย์ อุษะเสถียร. (2544). การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการจัดเส้นทางเก็บขนมูลฝอยของเทศบาลตำบลประจักษ์ปัตย์ จังหวัดปทุมธานี. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, 28(1), 165-174.

เอกนรินทร์ กลิ่นหอม. (2553). ความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจันทวี อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

Bloom, B. S. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill.

- Camp Da. (1976). *The nature of knowledge: An introduction for librarians*. London: Civil Bingley.
- Jenson, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behaviour, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
- Nunnally, J. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.
- Schwartz, N. E. (1975). *Nutrition, knowledge, attitude, and practice of high school graduates*. California: WB. Saunders.
- Tulane University Office of Medical Education. (2007). *Using remark statistics for test reliability and item analysis*. Retrieved from http://www.umaryland.edu/media/umb/cits/umbtestscoring_testanditemanalysis.pdf

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

แบบประเมินสอบถามการวิจัย

ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป กรุณาตอบทุกข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. หัวหน้าครัวเรือน

2. ผู้อาศัยในครัวเรือน

2. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

3. อายุ

1. ไม่เกิน 20 ปี

2. 20-29 ปี

3. 30-39 ปี

4. 40-49 ปี

5. 50-59 ปี

6. ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

4. ระดับการศึกษา

1. ไม่ได้เรียนหนังสือ

2. ประถมศึกษา

3. มัธยมศึกษาตอนต้น

4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.

5. อนุปริญญา/ ปวส.

6. ปริญญาตรีขึ้นไป

5. อาชีพ

1. รับจ้างทั่วไป

2. เกษตรกรรม

3. เกษียณอายุ/ข้าราชการบำนาญ

4. ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

5. อื่น ๆ

6. รายได้

1. ไม่เกิน 5,000 บาท

2. 5,001-10,000 บาท

3. 10,001-15,000 บาท

4. มากกว่า 15,000 บาท

7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

1. อาศัยอยู่คนเดียว

2. 2-3 คน

3. 4-5 คน

4. 6-7 คน

5. มากกว่า 7 คนขึ้นไป

8. ประเภทที่อยู่อาศัย

☐ 1. บ้านเดี่ยว	☐ 2. บ้านแฝด
☐ 3. ห้องแถว	☐ 4. อาคารพาณิชย์

ตอนที่ 2 ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

1. ข้อใดเป็นการกำจัดขยะที่ถูกต้องที่สุด

1. การทิ้งข้างทาง การเผา ฝังไว้โคนต้นไม้
2. การนำพลาสติกและกล่องโฟมไปเผา การทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง
3. การขุดหลุมฝังในที่ห่างจากแหล่งน้ำ การนำเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมัก
4. การทิ้งรวม ๆ กันทุกประเภทลงในถังขยะเพื่อให้เทศบาลมาจัดเก็บ

2. ข้อใดคือวิธีการในการช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน

1. การนำกระดาษ หรือถุงผ้าไปใส่ของเมื่อจ่ายตลาด
2. การใช้แก้วน้ำแทนแก้วพลาสติกที่ใช้แล้วทิ้ง
3. การคัดแยกขยะที่สามารถขายได้ นำไปขายให้กับคนรับซื้อของเก่า
4. ถูกทุกข้อ

3. ข้อใดคือขยะเปียกทั้งหมด

1. ถูพลาสติกเปียกน้ำ ใบตอง เศษกระดูกอ่อน
2. เศษอาหาร เปลือกผลไม้ ใบไม้สด
3. ขวดน้ำอัดลม ขวดพลาสติก เศษเหล็ก
4. ถูกทั้ง 1 และ 2

4. ข้อใดคือขยะแห้งทั้งหมด

1. ขวดน้ำอัดลม ขวดพลาสติก เศษเหล็ก
2. กระจัง ถูพลาสติกเปียกน้ำ ยางรถยนต์
3. เศษกระดาษเปียกน้ำ ขวดน้ำมันพืช เศษผ้า
4. ถูกทุกข้อ

5. ข้อใดคือขยะอันตรายทั้งหมด

1. ถ่านไฟฉาย กระจัง ยางรถแมลง หลอดไฟ
2. เศษแก้ว หลอดไฟ ตะปู
3. เปลือกทุเรียน ตะปู หลอดไฟ
4. ถ่านหิน เปลือกทุเรียน เศษแก้ว

6. ขยะในข้อใดที่สามารถนำมารีไซเคิลได้(การนำกลับมาใช้ใหม่ โดยมีค่าจำหน่ายได้)
 1. ถูขนมขบเคี้ยว กระจุกไก่ มูลสัตว์
 2. กระดาษลัง ขวดพลาสติก เศษเหล็ก
 3. เปลือกลูกอม เศษผ้า หลอดยาสีฟัน
 4. เปลือกส้ม เศษเหล็ก เศษกระดาษ
7. ขยะชนิดใดที่สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้

1. เปลือกถลอกอง-เศษอาหาร	2. เศษใบไม้-เศษกระดาษ
3. ถูพลาสติก-ซากสัตว์	4. มูลสัตว์-ขวดน้ำพลาสติก
8. โรคใดที่เกิดจากขยะ

1. มะเร็ง	2. ไข้หวัด
3. เอชอี	4. อูจจาระร่วง
9. ข้อใดถูก
 1. เราควรแยกขยะเพราะเทศบาลสั่ง
 2. เราควรแยกขยะเพราะทำให้ง่ายต่อการกำจัดและขยะบางชนิดยังมีประโยชน์
 3. เราไม่ควรแยกขยะเพราะเสียเวลา
 4. เราไม่ควรแยกขยะเพราะจะทำให้มือสกปรกและอาจได้รับเชื้อโรค
10. ก่อนกำจัดขยะ ขั้นตอนใดควรทำเป็นอันดับแรก
 1. พิจารณาว่าขยะประเภทใดยังใช้ประโยชน์ได้ แล้วคัดแยกก่อนทิ้ง
 2. นำขยะทุกชนิดไปเก็บไว้ในที่มิดชิด
 3. นำขยะทุกชนิดมารวมกัน
 4. ล้างมือให้สะอาด

ตอนที่ 3 ทักษะคติ ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต
ตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ทัศนคติในการจัดการขยะ	ระดับทัศนคติ			
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (4)	เห็นด้วย (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
ด้านการลดขยะมูลฝอย				
1. การมีส่วนร่วมในการลดขยะตั้งแต่ ในครัวเรือนเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา ขยะในชุมชน (+)				
2. ปัญหาขยะจะหมดไปถ้าทุกคนช่วยกัน ลดปริมาณขยะ (+)				
3. การลดขยะมูลฝอยต้องเริ่มจากครัวเรือน เป็นอันดับแรก (+)				
ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่				
4. การนำของเหลือใช้กลับมาใช้ใหม่สามารถ สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว (+)				
5. การนำเศษขยะหรือของเหลือใช้ไปขาย ให้กับผู้รับซื้อของเก่าเป็นเรื่องน่าอาย (-)				
6. ท่านยินดีที่จะช่วยลดขยะเปียกในชุมชน โดยการนำขยะเปียกไปทำปุ๋ยหมัก (+)				
ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย				
7. การคัดแยกขยะสร้างความสะดวก ในการจัดการขยะของพนักงานเก็บขยะ (+)				
8. ท่านคิดว่าหากมีโครงการ/ กิจกรรมเกี่ยวกับ การคัดแยกขยะในชุมชนจะทำให้ปัญหาขยะ ในชุมชนลดลง (+)				
9. ท่านคิดว่าการคัดแยกขยะเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการรักษาสิ่งแวดล้อม (+)				

ทัศนคติในการจัดการขยะ	ระดับทัศนคติ			
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (4)	เห็นด้วย (3)	ไม่เห็น ด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)
10. อบต. ควรจัดเตรียมถังขยะแยกประเภทไว้ในที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนคัดแยกขยะได้สะดวก (+)				
11. การคัดแยกขยะเป็นหน้าที่ของพนักงานเก็บขยะ (-)				
12. การคัดแยกขยะในครัวเรือนสร้างความวุ่นวายให้กับท่าน (-)				

ตอนที่ 4 พฤติกรรมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลหนองเหียง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

พฤติกรรมในการจัดการขยะ	ระดับพฤติกรรม		
	เป็นประจำ (3)	บางครั้ง (2)	ไม่ทำเลย (1)
ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย			
1. ท่านบอกกล่าวให้สมาชิกในครอบครัวใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยสุดเช่น ซื่อผงซักฟอก น้ำยาปรับผ้านุ่มชนิดแบบเดิม			
2. ครอบครัวของท่านให้ความร่วมมือกับ อบต. เป็นอย่างดีในการช่วยลดขยะ			
3. ครัวเรือนของท่านเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม			
4. ครัวเรือนของท่านประกอบอาหารในแต่ละครั้งให้พอดีกับการรับประทาน			
5. ครัวเรือนของท่านนิยมใช้ถุงผ้า/ ตะกร้าไปจ่ายตลาด			

พฤติกรรมในการจัดการขยะ	ระดับพฤติกรรม		
	เป็นประจำ (3)	บางครั้ง (2)	ไม่ทำเลย (1)
6. คริวเรือนของท่านจะเลือกซื้อสินค้าที่มีคุณภาพสูงเพื่อให้สามารถใช้งานได้ยาวนานขึ้น			
ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่			
7. สมาชิกในครัวเรือนของท่านมักนำเศษสิ่งของที่จะทิ้งหรือวัสดุเหลือใช้บางอย่างมาซ่อมแซมหรือเปลี่ยนแปลงให้ใช้งานได้อีกครั้ง			
8. คริวเรือนของท่านมักจะรวบรวมกล่องกระดาษหรือหนังสือพิมพ์ไว้ขายหรือนำกลับมาใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ			
9. คริวเรือนของท่านมักจะรวบรวมขยะประเภทขวดพลาสติกหรือขวดแก้วไว้ขายหรือนำกลับมาใช้งานอีก			
10. คริวเรือนของท่านมักนำเศษอาหารไปใช้ประโยชน์เช่นการเลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยหมัก			
11. คริวเรือนของท่านได้นำขวดกาแฟ แยมหรือขวดแก้วอื่น ๆ ที่ใช้แล้วนำมาใส่น้ำตาลหรือสิ่งอื่น ๆ แทนการทิ้งขวด			
12. คริวเรือนของท่านมักนำถุงพลาสติก ที่ได้จากการซื้อสินค้าต่าง ๆ มาใช้ต่อ			
ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย			
13. คริวเรือนของท่านได้คัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังของ อบต.			
14. คริวเรือนของท่านมีการคัดแยกขยะประเภทแบตเตอรี่โทรศัพท์ก่อนทิ้งลงในถังขยะ			
15. คริวเรือนของท่านนำขยะที่เป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต เช่น ขวดยา ถ่านไฟฉายที่ใช้หมดแล้วทิ้งลงในถังขยะอันตราย			

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ**1. ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย**

.....

.....

.....

2. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่

.....

.....

.....

3. ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย

.....

.....

.....